

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 171 (7339)

**"Antiterror Tədbirləri
Azərbaycanın suverenliyinin tam
bərpası üçün əsaslı addım oldu"**

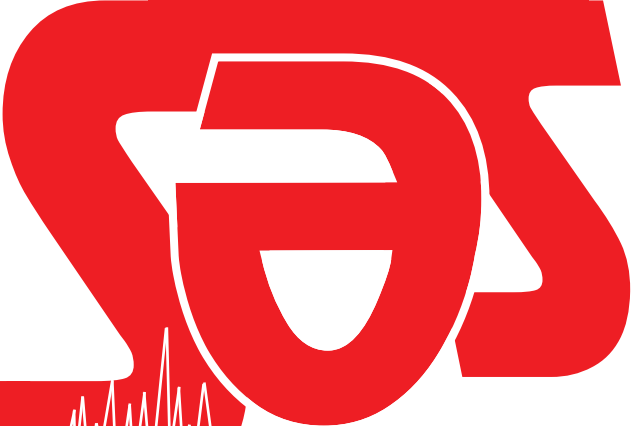
10

"Əsrin müqaviləsi": region və Avropa üçün uğurlu layihə

2

*İlham Əliyev: "Kontraktın qüvvəyə minməsi Azərbaycanı yeni
inkişaf yoluna çıxardı və bu gün "Əsrin kontraktı" bizim neft
sənayemizin inkişafında öz rolunu oynayır"*

20 sentyabr 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Suverenliyi qətrə-qətrə, zərrə-zərrə qazandıq!

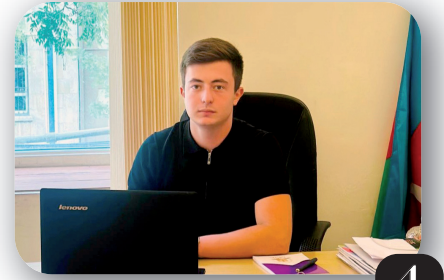

**Psixoloq: "Süni intellekt
insanlara zərər verəcək"**

13

**Nəhayət, futbol
azarkeşləri
meydançaya qayıtdı...**

4

**İldə bir gün avtomobilindən
imtina et, dünyanı qoru!**

15

**Planetin sonunu
gətirəcək nüvə
arsenalı: dünyanı
qorxu altında
saxlayan dövlətlər**

4

**Müəllimə
hörmət
və unudulan
dəyərlər**

9

“Əsrin müqaviləsi”: region və Avropa üçün uğurlu layihə

İlham Əliyev: "Kontraktın qüvvəyə minməsi Azərbaycanı yeni inkişaf yoluna çıxardı və bu gün "Əsrin kontraktı" bizim neft sənayemizin inkişafında öz rolunu oynayır"

Sentyabrın 20-si “Əsrin müqaviləsi”ndən 31 il ötür. Bu müqavilənin imzalanması və onun gerçəkləşməsi müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasını təşkil edən düzgün neft strategiyasının həyata keçirilməsinin parlaq təzahürüdür. Bu müqavilə ən önəmli və həyati dəyərə malik beynəlxalq müqavilələrdən birincisi kimi tarixdə yer aldı. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra bir sıra beynəlxalq müqavilələr imzalanmışdı, amma “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması, məhz Azərbaycan iqtisadiyyatını irəliyə doğru aparan amillərdən birinə çevrildi.

Öz tarixi, siyasi və beynəlxalq əhəmiyyətinə görə “Əsrin müqaviləsi” adlandırılan bu kontraktın gerçəkləşməsi müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasını təşkil edən düzgün neft strategiyasının həyata keçirilməsinin parlaq təzahürüdür. Həmin tarixi anları Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev belə xatırlayır: “Biz xarici şirkətlərə deyirdik: siz ayrı-ayrı şirkətlərin maraqlarını müdafiə edirsiniz. Biz isə ölkənin və Azərbaycan xalqının maraqlarını müdafiə edirik. Əgər siz səhvə yol versəniz, bu, sizin şirkətin yalnız bir layihəsində öz əksini tapacaq, əgər biz səhv etsək, bu səhv bütün Azərbaycan xalqının mənafeyinə xələl gətirəcəkdir. Başqa sözlə, biz heç cür heç bir səhvə yol verə bilmərik”. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, müqavilə Azərbaycanın milli mənafeyinə uyğun hazırlandı. 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıdakı “Gülüstən” sarayında imzalanmış “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanın dinamik inkişaf yolunu müəyyən etdi. 12 dekabr 1994-cü ildə qüvvəyə minib. Müqavilə müasir və qüdrətli Azərbaycanın təməlini möhkəmlətdi, ölkənin bu gününün və gələcəyinin uğurlu inkişafına yol açdı. 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıda Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə dünyanın 11 aparıcı neft şirkəti arasında “Azəri”, “Çıraq” və “Günəşli” yataqlarının birgə işlənilməsi və hasilatın

pay bölgüsü ilə bağlı “Əsrin müqaviləsi” imzalandı. Daha sonra dünyanın 19 ölkəsini təmsil edən 41 neft şirkəti ilə daha 26 saziş imzalandı. “Əsrin müqaviləsi” adlandırılan bu saziş müstəqil Azərbaycanın neft salnaməsinə əbədi həkk olundu və böyük uğurların qazanılmasında müstəsna təşkil etdi.

İlkin hesablamalara görə, “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlar blokunun çıxarılabilən neft ehtiyatı 511 milyon ton müəyyən edilmiş, sonralar qiymətləndirici quyuların nəticələrinə görə bu göstərici 730 milyon tona çatmışdır. Yataqların işlənilməsinə tələb olunan sərmayə xərcləri 11,5 milyard ABŞ dolları təşkil edirdi. Ümumi xalis gəlirdən Azərbaycanın payına 80%, sərmayəçilərin payına 20% düşürdü. “Əsrin müqaviləsi”nin ilk günlərindən başlayaraq Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat şirkəti yaradılaraq, Dövlət Neft Şirkəti ilə birgə işlərə başlanıldı. Bu müqavilə sonradan dünyanın 19 ölkəsinin 41 neft şirkəti ilə 30-dan çox sazişin imzalanması üçün yol açdı.

“XALQIMIZIN ÖZ SƏRVƏTLƏRİNƏ ÖZÜNÜN SAHIB OLDUĞUNU DÜNYAYA BİR DAHA NÜMAYİŞ ETDİRİRİK”

“Əsrin müqaviləsi” ilə müstəqilliyini möhkəmləndirən Azərbaycan öz sərvətlərinə tam sahib olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Təsədüfi deyil ki, “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasına həsr olunmuş təntənəli mərasimdə çıxış edərkən Ulu Öndər Heydər Əliyev demişdir: “Biz belə bir addım atmaqla Azərbaycanın dünya üçün, dünya iqtisadiyyatı üçün açıq ölkə olduğunu nümayiş etdiririk. Biz bu müqaviləni imzalamaqla Azərbaycan Respublikası ilə dünyanın inkişaf etmiş dövlətləri, onların ən böyük şirkətləri arasında əlaqələr yaradırıq... Biz bu müqaviləni imzalamaqla xarici ölkələrdən Azərbaycana investisiya qoyulması üçün böyük yol açırıq”.

Vurğulamaq yerinə düşər ki, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin müdriklik və uzaqgörənliklə, dərin inam və

ətli daha bir hadisə baş verdi. Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyev, Gürcüstan prezidenti Eduard Şevardnadze və Ukrayna prezidenti Leonid Kuçmanın iştirakı ilə Bakı-Supsa neft kəməri və Gürcüstanın Qara dəniz sahilindəki Supsa ixrac terminalı istismara verildi. “Çıraq” yatağından hasil olunan neftin Supsa limanından dünya bazarlarına ixracına başlanıldı və ilk dəfə olaraq Azərbaycan nefti Şimala yox, Qərbə istiqamət götürdü. Heydər Əliyevin neft strategiyasının əsas istiqamətlərindən biri Azərbaycan neftinin dünya bazarına nəqli idi. Bu sahədə Azərbaycanın mənafehlərinin uzunmüddətli şəkildə qorunması, genişmiqyaslı beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı, regionda neft hasilatının artması ilə əlaqədar neftin dünya bazarlarına nəqlinin təmin edilməsi məqsədi ilə strateji əhəmiyyətli Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac-boru kəməri layihəsinin gerçəkləşməsi üçün gərgin işlər həyata keçirilmiş, aparılan danışıqlar uğurla nəticələnmişdir.

Heydər Əliyevin müəllifi olduğu neft strategiyası bu gün müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın öz milli sərvətinin sahibi olmasının, iqtisadiyyatımızın dünya iqtisadiyyatına qovuşmasının, ölkəmizin 90-cı illərin əvvəllərində başlanmış siyasi, iqtisadi və sosial böhranlardan çıxaraq dirçəlməsinin və ən əsası XXI əsrin astanasında yüksək inkişaf etmiş, möhkəm, demokratik Azərbaycan dövlətinin yaranmasının rəmzidir.

NƏHƏNG NEFT YATAĞININ İŞLƏNİLMƏSİNDƏ YENİ DÖVR

2017-ci il sentyabrın 14-də daha bir tarixi hadisənin şahidi olduq. Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban

qətiyyətlə, məqsədyönlü və ardıcıl şəkildə həyata keçirdiyi qlobal, genişmiqyaslı və çoxşaxəli iqtisadi siyasət nəticəsində bu gün neft onun əsl sahibi olan Azərbaycan xalqına xidmət edərək ölkəmizin siyasi müstəqilliyinin, iqtisadi tərəqqisinin, insanların rifahının təmin edilməsinə yönəldilmişdir. Xalqın iradəsi, çağırışı və təkdi ilə 1993-cü ildə Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanın siyasi və iqtisadi həyatında taleyüklü dəyişikliklərin başlanğıcını qoydu. Neft müqaviləsi üzrə müzakirələrə, danışıqlara faktiki olaraq yenidən başlandı və nəhayət, çətin danışıqlar prosesindən sonra Azərbaycanın maraqlarına tamamilə cavab verən müqavilə şərtləri əldə edildi. Heydər Əliyev “Neft Azərbaycanın milli sərvətidir” devizi ilə çıxış edərək, respublikanın neft sənayesinin bərpası və inkişafı ilə yaxından tanış olmuşdur. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri xarici iri neft şirkətlərini Azərbaycana dəvət etmək qərarına gəldi və “Yeni neft strategiyası” tez bir vaxtda işlənilib hazırlandı.

“ƏSRİN KONTRAKTI” BİZİM NEFT SƏNAYEMİZİN İNKİŞAFINDA ÖZ ROLUNU OYNAYIR”

1999-cu il aprelin 17-də müstəqil Azərbaycanın tarixində fəvqəladə əhəmiyyət

Əliyevanın iştirakı ilə Bakıda Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda “Azəri”, “Çıraq” yataqlarının və “Günəşli” yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında düzəliş edilmiş və yenidən tərtib olunmuş Sazişin imzalanması mərasimi keçirildi. “Yeni Əsrin müqaviləsi” adlandırılan bu sazişi Azərbaycan Hökumətinin, SOCAR-ın, BP, “Chevron”, “Inpex”, “Statoil”, “ExxonMobil”, “TP”, “Itochu” və “ONGC Videsh” şirkətlərinin rəsmiləri imzalayıblar. Beləliklə, “Azəri-Çıraq-Günəşli” nəhəng neft yatağının işlənilməsində yeni dövr başladı. Yeni Sazişin ölkəmiz üçün çox böyük əhəmiyyəti var. Yeni Sazişə əsasən, SOCAR-ın AÇG-dəki iştirak payı 11,65 faizdən 25 faizə qaldırıldı. Beləliklə, ölkənin ümumi mənfəət göstəricisi 89,1 faiz təşkil edəcək ki, bu da gələcəkdə yeni strateji layihələrə başlamağa zəmin yaradacaq. 2050-ci ilədək AÇG-yə 40 milyard dollardan çox sərmayə qoyulması potensialı var. Bu gün işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri davamlı olaraq aparılır. “Əsrin müqaviləsi” məhz Azərbaycanın nəhəng iqtisadi və maliyyə imkanlarının təqdimatıdır. Bu müqavilə Azərbaycanın dinamik inkişafına öz töhfəsini verir.

Zümrüd

Bütöv və suveren Azərbaycanın ŞƏHƏRLƏR GÜNÜ

Ağdərə, Xocavənd, Xocalı və Xankəndidən separatçıların qovulması ilə ölkəmizin suverenliyi və ərazi bütövlüyü tam bərpa olundu

Vətən müharibəsində 44 gün ərzində Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordumuz böyük döyüş yolu keçdi. Dövlət başçımızın bildirdiyi kimi, ikinci Qarabağ müharibəsi də bizim gücümüzü göstərdi, müasirliyi göstərdi: "Çünki biz XXI əsrin müharibəsini aparmışıq və bu gün artıq sirr deyil ki, dünyanın aparıcı hərbi məktəblərində ikinci Qarabağ müharibəsindəki əməliyyatlarımız, bizim uğurlarımız, Qələbəmiz öyrənilir".

Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusu Ermənistanın ardıcıl təxribatlarının və yeni işğal planlarının qarşısını almaq, işğal altında olan torpaqlarımızı azad etmək məqsədilə sentyabrın 27-dən etibarən zəfər yürüşünə başlaması və qırx dörd gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Azərbaycan Ordusu Ermənistanın 30 il ərzində qurduğu silahlı qüvvələrini darıma-dağın etdi. 44 gün ərzində Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Ordumuz bütün dünyaya öz qüdrətini, gücünü göstərə bildi. Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 27-də Qarabağda başladığı uğurlu əks-hücum əməliyyatı nəticəsində noyabrın 9-dək 5 şəhər, 4 qəsəbə və 286 kənd işğaldan azad edilib. Cəbrayıl şəhəri və rayonun 90 kəndi, Füzuli şəhəri və rayonun 53 kəndi, Zəngilan şəhəri, rayonun Mincivan, Ağbənd, Bartaz qəsəbələri və 52 kəndi, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsi və 35 kəndi, Tərtər rayonunun 3 kəndi, Qubadlı şəhəri və rayonun 41 kəndi, Xocalı rayonunun 9 kəndi, Şuşa şəhəri, Laçın rayonunun 3 kəndi, həmçinin Ağdərə və Murovdağ istiqamətlərində bir neçə strateji yüksəkliyi, Zəngilanda isə Bartaz, Sığirt, Sukurataz yüksəkliyi və daha 5 adsız yüksəklik azad olunub. Noyabrın 8-də isə 28 illik həsrətdən sonra Azərbaycan xalqı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən və rəmzi mənə daşıyan Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi. "Əziz Şuşa, sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq! Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!", deyən Azərbaycan Prezident Cənab İlham Əliyevin bu qürurverici ifadələri tarixə həkk olundu. Cənab Prezident onu da qeyd edib ki, bu gün biz bir daha bütün dünyaya sübut edirik ki, biz böyük xalqıq, biz məğrur xalqıq! "Biz yenilməz xalqıq! Biz döyüş meydanında düşməninə yerini göstəririk!".

Noyabrın 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin xalqa müraciəti Azərbaycan tarixində yeni gün oldu. Noyabrın 10-da Azərbaycan Prezidenti, Rusiya Prezidenti və Ermənistan baş nazirinin birgə imzaladığı bəyanatla, 10 noyabr 2020-ci il tarixində münafişəsi zonasında atəşin və bütün hərbi əməliyyatların tam dayandırılması elan olundu. "Bu gün ölkəmiz üçün tarixi bir gündür. Bu gün Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoyulur. Hesab edirəm ki, indicə imzalanmış üçtərəfli bəyanat məsələnin həlli istiqamətində son nöqtə olacaqdır". Bu müraciət xalqın tarixinə həkk olundu. Bu Qələbəni, Zəfəri bizlərə yaşadan isə Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasi kursu-

nun layiqli davamçısı, ölkə Prezidentimiz, Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin qətiyyəti, siyasi iradəsi, Güclü Ordumuz, rəşadətli əsgər və zabitlərimiz oldu.

ŞƏRƏF VƏ LƏYAQƏT YOLU

Ötən ilin sentyabrın 19-da antiterror tədbirləri keçirildi. Cəmi 23 saat 43 dəqiqə ərzində keçirilən əməliyyatın əsas məqsədi Qarabağda qanunsuz yerləşdirilmiş erməni silahlı qüvvələrinin zərərsizləşdirilməsi, onların hərbi obyektlərinin məhv edilməsi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tam təmin olunması idi. Əməliyyat zamanı Azərbaycan Ordusu müasir hərbi texnika və yüksək dəqiqlikli vasitələrdən istifadə edərək strateji mövqelərdə yerləşdirilmiş qanunsuz erməni silahlı qüvvələrini sıradan çıxardı. Beləliklə, Ağdərə, Xocavənd, Xocalı və Xankəndidən separatçıların qovulması ilə ölkəmizin suverenliyi və ərazi bütövlüyü tam bərpa olundu.

1992-ci il oktyabrın 2-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilən Xocavənd şəhəri 2023-cü il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra separatçılardan təmizləndi. Müasir Azərbaycan ordusu öz gücünü, məharətini, peşəkarlığını istənilən vəziyyətdə nümayiş etdirir. 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunan Xocalı rayonunun Əsgəran qəsəbəsi öz azadlığına qovuşub. İki iləvvəl Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində Əsgəran qəsəbəsi də separatçılardan təmizləndi. Bu gün orada Azərbaycan bayrağı dalğalanır.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq və soyqırımı siyasətinin tərkib hissəsi olan, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin, insan hüquq və azadlıqlarının kütləvi şəkildə və kobudcasına pozulması ilə nəticələnən Xocalı soyqırımı erməni millətçilərinin və onların havadarlarının Azərbaycan xalqına qarşı uzun müddət davam edən etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin daha bir dəhşətli nümunəsidir. Xocalıda törədilən əməllər ümumbəşəri dəyərlərə tamamilə ziddir. Xocalı şəhəri 2023-cü il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində separatçılardan təmizləndi. Bu şəhərdə Azərbaycan Bayrağının dalğalanması Xocalı faciəsi qurbanlarının qanının yerdə qalmadığını bir daha nümayiş etdirmiş oldu. Həmin ilin oktyabrın 15-də dövlət başçımızın Xocalı şəhərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağını ucaltması tarixi bir günə çevrildi. "Bizə qarşı soyqırımı törədilmişdir, Xocalı soyqırımı. Ondan çox ölkə Xocalı soyqırımını tanıyıb, "Xocalıya ədalət!" hərəkəti geniş beynəlxalq vüsət almışdır. Bax, o çətin dövrdən bu günə qədər keçdiyimiz yol şərəf və ləyaqət yoludur. Biz toparlandıq, güc yığdıq. Azərbaycan xalqı 1993-cü ildə öz müdrikiyini bir daha göstərmişdir, Ulu Öndər Heydər Əliyevə dəstək vermişdir, onu prezident vəzifəsinə seçmişdir və o vaxtdan bu günə qədər inkişaf yolu ilə gedir".

20 SENTYABR TARİXİ XANKƏNDİ, XOCALI, XOCAVƏND VƏ AĞDƏRƏ ŞƏHƏRLƏRİ GÜNÜ KİMİ QEYD EDİLİR

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş əraziləri üzrə şəhər günlərinin təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 31 iyul tarixli 4013 nömrəli Sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə" Sərəncam imzalamışdır. Dəyişikliyə əsasən, 20 sentyabr tarixi Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü kimi qeyd edilir. Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində 30 ilə yaxın işğal altında qalmış əzəli tarixi torpaqlarımız 44 günlük Vətən müharibəsində hərbi-siyasi yolla işğaldan azad olunub və şanlı Zəfərə aparan hər bir gün Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazılıb. Azərbaycanda hər il 26 avqust – Laçın şəhəri günü, 4 oktyabr – Cəbrayıl şəhəri günü, 17 oktyabr – Füzuli şəhəri günü, 20 oktyabr – Zəngilan şəhəri günü, 25 oktyabr – Qubadlı şəhəri günü, 8 noyabr – Şuşa şəhəri günü, 20 noyabr – Ağdam şəhəri günü, 25 noyabr – Kəlbəcər şəhəri günü kimi təntənəli şəkildə qeyd olunur.

Bildiyimiz kimi, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həllinə dair vasitəçilik prosesi 1992-ci ilin fevral ayında Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Müqaviləsi ATƏT çərçivəsində başlamışdır. Münaqişənin həlli üçün hüquqi və siyasi addımlar beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələri, Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) və digər beynəlxalq təşkilatların müvafiq sənəd və qərarlarına əsaslanırdı. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə Azərbaycan ərazilərinin işğalına cavab olaraq qəbul olunmuş qətnamələri Azərbaycan Respublikası və regiondakı digər dövlətlərin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və beynəlxalq sərhədlərinin toxunulmazlığına hörmət olunmasını bir daha təsdiqləmiş oldu. BMT Təhlükəsizlik Şurası düşmənçilik aktlarının dərhal dayandırılmasını, işğalçı qoşunların Azərbaycan Respublikasının bütün işğal edilmiş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb etdi, qaçqın və köçkünlərin geri dönmələrini təmin etməklə, regionda iqtisadi, nəqliyyat və enerji əlaqələrinin bərpasına çağırırdı. Bu qətnamələrin heç biri Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilmədi. Azərbaycan tərəfi regionda davamlı sülh, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq mühitinin bərqərar olmasına şərait yaradacaq Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin ədalətli həlli istiqamətində ardıcıl addımlar

atdı. Bu münaqişənin nizamlanması ilə bağlı danışıqlar beynəlxalq hüquq və normalar və bu çərçivədə qəbul edilmiş sənəd və qərarlar əsasında davam etdirildi. İllərlə davam edən danışıqlara baxmayaraq, Ermənistan təcavüzkar siyasətindən əl çəkmədi. Azərbaycanın güclü ordusu və Ali Baş Komandan, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasi iradəsi ilə torpaqlarımız işğaldan azad edildi. "Biz bu qələbəni həm peşəkarlıq, qəhrəmanlıq hesabına, eyni zamanda, milli ruh hesabına qazanmışıq. Biz haqlı idik, haqq-ədalət bizim tərəfimizdə idi. Bizim əsgər və zabitlərimiz hücum keçəndə bir amalla yaşayırdı ki, öz doğma torpaqlarını işğalçılardan azad etsinlər. Noyabrın 10-da Ermənistan məcbur olub kapitulyasiya aktına imza atıb. Bu kapitulyasiya aktına görə, bir güllə atmadan Kəlbəcər, Laçın və Ağdam rayonları Azərbaycana qaytarıldı, Azərbaycan bayrağı orada qaldırıldı", - deyərək Azərbaycan Prezidenti bildirib.

44 gün davam edən Vətən müharibəsində Azərbaycan xalqı Ali Baş Komandanın ətrafında bir yumruq olaraq birləşdi və Azərbaycan ordusunun gücü, qətiyyəti, peşəkarlığı, vətənpərvərliyi nəticəsində təcavüzkar erməniləri torpaqlarımızdan təmizlədi. 30 ilə yaxın bir zamanda beynəlxalq hüququn tələb və təkidlərinə məhəl qoymayan Ermənistan döyüş meydanında artıq udulduğunu ilk günlərdən dərk etdi.

Artıq işğaldan azad olunan ərazilərimizin əzəli sakinləri öz dədə-baba yurdlarına qayıdılar. Həmin ərazilərin hər bir daşı, qayası, çayı bu səslər üçün qəribəmişdi. Şəhər, kənd və qəsəbələr yenidən qurulur. Cənab İlham Əliyev bildirib ki, 30-dan çox şəhər və kəndin Baş planı təsdiqlənib, bir çox kəndlərin təməli də qoyulub. Təkcə Qarabağ regionuna 2026-cı ilə qədər 140 min insanın dönməsi nəzərdə tutulur.

Bəli, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində 30 ilə yaxın işğal altında qalmış əzəli tarixi torpaqlarımız 44 günlük Vətən müharibəsində hərbi-siyasi yolla işğaldan azad olundu və şanlı Zəfərə aparan hər bir gün Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı. 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz QƏLƏBƏ, ZƏFƏR artıq bizə qələbə ilə doğrulmuş fikirləri yazmağa imkan verir. Tarixdə çox az xalqlara nəşib olan bir məqamı yaşadığımız. Bu qüruru bizə, xalqımıza yaşadan Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevdir. Nə qədər qürurlandırıcı, fərhəvericidir ki, bu gün qalib xalq olaraq işğaldan azad olunan torpaqlarımızda həyata keçirilən abadlıq-quruculuq işlərindən yazırıq və Şəhərlər günlərini qeyd edirik.

Z.BAYRAMOVA

Planetin sonunu gətirəcək nüvə arsenalı: dünyanı qorxu altında saxlayan dövlətlər

Amerikanın "Military Watch Magazine" (MWM) hərbi jurnalında dərc olunan məqalədə gizli arsenalların icmalı və nüvə imkanlarına görə ölkələrin təsnifatı təqdim edilib. Məqaləni oxucularımıza təqdim edirik.

İkinci Dünya müharibəsi zamanı nüvə silahının ilk və yeganə istifadəsindən 80 il sonra, dünyanın ən güclü partlayıcılarının yayılması getdikcə artan sayda ölkələri nüvə zərbələri vurmaq imkanlarının müxtəlifliyi ilə təmin etməkdə davam edir.

Nüvə Silahlarının Yayılması haqqında Müqavilə nüvə başlıqlarına malik olmağı yalnız 5 ölkə ilə məhdudlaşdırsa da, bu gün 15 ölkə ən azı məhdud məlum nüvə zərbəsi imkanlarını saxlayır. Bunlara müqaviləni imzalamamış 4 dövlət və nüvə bölgüsü sazişlərində iştirak edən 6 ölkə daxildir.

Bu dövlətlər geniş miqyaslı münaqişə baş verərsə, onlara giriş icazəsi veriləcəyi gözləntiləri ilə öz ərazilərində saxlanılan Amerika və ya Rusiya nüvə silahlarından

teji nüvə silahına malikdir. Bununla belə, Çinin arsenalı digər iki nüvə fəvqəldövlətinin beşdə birindən də azdır və onun fəaliyyət doktrinası dünyanın ən ehtiyatlı və müdafiə xarakterli silahlarından biridir.

Bu ölkələrin hər birinin öz güclü və zəif tərəfləri var: Rusiya daha çox sayda döyüş başlığı yerləşdirib və nüvə silahına malik taktiki ballistik raketlərin və qitələrarası mənzilli hipersəs planerlərinin əhəmiyyətli arsenalına malikdir.

ABŞ gizli qırıcı və bombardmançı təyyarələrdə taktiki nüvə silahı yerləşdirən yeganə ölkə olaraq qalır. Bununla belə, onun ICBM arsenalı xeyli köhnəlmişdir, çünki əsas modellər hələ 1970-ci illərdə hazırlanmışdır.

istifadə etmək üçün təlim keçir. Nüvə silahı olan ölkələr arsenallarının və çatdırılma sistemlərinin ölçüsünə, imkanlarına və müxtəlifliyinə görə təxminən 4 kateqoriyaya bölünə bilər. Aşağıda dünyanın nüvə arsenallarına ümumi baxış verilmişdir.

1-ci səviyyə: ABŞ, Rusiya və Çin

ABŞ, RF və ÇXR tamhüquqlu nüvə üçlüyünə və qitələrarası zərbə imkanlarına malik yeganə dövlətlərdir. Bu o deməkdir ki, onlar nüvə silahlarını quruda yerləşən raket sistemlərində, strateji bombardmançı təyyarələrdə və 5600 km-dən çox məsafədə hədəfləri vura bilən sualtı qayıqlarda yerləşdirir. Hər üç ölkə həm taktiki, həm də strateji

Rusiya, öz növbəsində, Amerika bombardmançılarının yaratdığı təhlükəyə cavab olaraq, öz hücum təyyarələrini dünyada yeganə nüvə silahı olan "hava-hava" raketləri ilə silahlandırır.

2-ci səviyyə: Şimali Koreya, Hindistan, Pakistan, İsrail

Şimali Koreya, Hindistan, Pakistan və İsrail Nüvə Silahlarının Yayılması haqqında Müqavilə çərçivəsindən kənarda nüvə silahı hazırlayıblar. İsrail bunu Fransanın (əlinde isə ABŞ-ın- tərcüməçi) əhəmiyyətli dəstəyi ilə etdi. Dörd ölkənin hamısı müxtəlif çatdırılma sistemlərinə malikdir və Şimali Koreya istisna olmaqla, hamısı havadan havaya nüvə zərbəsi imkanlarını təsdiqləyib. Şimali

Nəhayət, futbol azarkeşləri meydançaya qayıtdı...

Bir vaxtlar stadionların tribunaları səssiz idi. Azarkeşlərin səsi eşidilmirdi, meydançalar boş qalırdı. Komanda oyunu anlayışı isə demək olar ki, yox idi. Fərdi idman növlərində nailiyyətlərimiz vardı, çempionlarımız, rekordçularımız yetişirdi. Amma meydançada kollektiv ruh, komanda nəfəsi çatışmırdı. Bu boşluğu yalnız SSRİ dönəmində qismən hiss etmək mümkün idi. Çünki o zaman futbol bir həyəcan, bir ümid kimi yaşanırdı. Lakin azadlığın, müstəqilliyin gətirdiyi böyük imkanlar hələ meydançalara çatmamışdı. Son illər isə mənzərə tamamilə dəyişdi. Dövlətin ardıcıl idman siyasəti, regionlarda inşa edilən müasir idman mərkəzləri, uşaq-gənclər məktəblərinə göstərilən diqqət yeni bir nəfəs gətirdi. "Sağlam bədəndə sağlam ruh" prinsipi sadəcə şüar olaraq qalmadı, real həyat tərzinə çevrildi. İnsanlarımız idmanı həyatın ayrılmaz hissəsi kimi qəbul etməyə başladılar. Ən önəmlisi, komanda oyunlarının dirçəlişi başladı.

Qarabağın Lissabon nəhəngi "Benfika" üzərində qazandığı tarixi qələbə bu dirçəlişin ən parlaq nümunəsidir. Əvvəllər yalnız televiziya qarşısında gördüyümüz Avropa nəhənglərinə qalib gəlmək indi reallığa çevrildi. Bu qələbə sadəcə futbolun yox, bütövlükdə Azərbaycan idmanının, xüsusilə də azarkeş ruhunun qələbəsidir.

Bəli, tribunalar yenidən dolur, insanlar artıq stadiona gəlməyi özünə qürur hesab edir. Bu, həm də illərlə axtarılan komanda oyunlarının yenidən doğuluşudur. Artıq futbol təkcə oyun deyil, milli həmrəyliyin, azarkeşlik mədəniyyətinin, vətənpərvərlik ruhunun təcəssümünə çevrilib. Bu gün tribunada birləşən minlərlə insanın səsi, əslində, xalqın öz gücünə, öz birliyinə inamının səsidir.

Əminəm ki, futbolun bu yüksəlişi digər komanda oyunlarına da yol açacaq. Voleybol, basketbol, həndbol və digər sahələrdə də komanda oyunu anlayışı dirçələcək. Çünki artıq zəmin var – həm maddi-texniki baza, həm də milli ruh. Unutmayaq ki, müstəqil Azərbaycanın vətənpərvər gəncliyi 44 günlük Zəfər tarixində necə böyük rol oynadısa, meydançalarda da eyni ruhla çıxış edəcək. Çünki Zəfər nəslinin damarlarda axan ruhu yalnız döyüş meydanında deyil, idman meydanında da qalib gəlməyə qadirdir.

Koreya və İsrail qitələrarası ballistik raketlərə malik 5 ölkə arasındadır.

Şimali Koreyanın arsenalı bir çox cəhətdən ən güclü hesab olunur: onun raket qüvvələri müxtəlifliyə görə yalnız Çindən

dud nüvə imkanlarına malikdir. Fransa da "Rafale" qırıcılarından istifadə etməklə məhdud taktiki imkanları saxlayır, lakin bu təyyarələrin yaşı və onların gizli olmaması əhəmiyyətli məhdudiyyətlər yaradır.

Böyük Britaniya Birləşmiş Ştatlarla nüvə bölgüsü sazişi vasitəsilə taktiki nüvə imkanlarını bərpa etmək niyyətindədir ki, bu da onun F-35A qırıcılarına tammiqyaslı müharibə vəziyyətində Britaniya torpaqlarında yerləşdirilən Amerika B61-12 bombalarından istifadə etməyə imkan verəcək. Bununla belə, Londonda müstəqil taktiki nüvə qüvvəsi yoxdur. Öz strateji maneələrinə malik olmasına baxmayaraq, hər iki ölkə çatdırılma sistemlərinin son dərəcə məhdud çeşidindən və taktiki imkanlarında ciddi çatışmazlıqlardan əziyyət çəkir.

4-cü səviyyə: Almaniya, Hollandiya, Türkiyə, Belçika, İtaliya və Belarus

Birləşmiş Ştatlar 5 müttəfiqi- Almaniya, Hollandiya, Türkiyə, Belçika və İtaliya ilə nüvə paylaşma müqavilələrini saxlayır və tezliklə Böyük Britaniya ilə də oxşar saziş imzalayacaq. Bu sazişlər Vaşinqtona nüvə silahının yayılmasını genişləndirməyə imkan verir. Bu təcrübə mübahisəli olaraq qalır, çünki o, mahiyyətə yeni nüvə dövlətləri yaradır, Qərb analitiklərinin geniş şəkildə qeyd etdiyi kimi, Nüvə Silahlarının Yayılması haqqında Müqavilənin I və II maddələrini pozur.

Sazişlərin bütün tərəfləri yalnız F-16 və ya F-35A qırıcılarında və ya Almaniya köhnəlmiş "Tornado" təyyarələrində daşıyan B61 havadan buraxılan nüvə bombalarından istifadə edir. Belarus 2023-cü ildə Rusiya ilə nüvə bölgüsü sazişi imzalayıb və "İsgəndər-M" raket sistemlərində döyüş başlıqları yerləşdirib. Belarus arsenalının 2025-ci ilin sonuna qədər genişləndiriləcəyi gözlənilir ki, bu da "Oreşnik" orta mənzilli hipersəs raketləri və ola bilsin ki, nüvə enerjisi ilə işləyən raket artilleriya sistemləridir. Nüvə paylaşma sazişlərində iştirak edən ölkələr öz arsenallarından istifadədə muxtariyyətə malik deyillər və nüvə silahlarına giriş Vaşinqton və ya Moskva tərəfindən bloklaya bilər.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

3-cü səviyyə: Böyük Britaniya və Fransa

Böyük Britaniya və Fransa ilk növbədə ballistik raket sualtı qayıqları vasitəsilə məh-

Suverenliyi qətrə-qətrə, zərrə-zərrə qazandıq!

20 sentyabr Dövlət Suverenliyi Günüdür

pərvərlə yanaşdı və onlara torpaqlarımızdan çıxmaq üçün zaman verdi.

Düşmən 20 noyabrda Ağdamı, 25 noyabrda Kəlbəcəri, 1 dekabrda isə Laçını tərk etdi, torpaqlarımızı geri qaytardı. Beləliklə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur böyük bir hissəsi işğaldan azad edildi. Və həmin torpaqlarda dərhal bərpa işlərinə başlandı ki, 30 il yurd-yuvasından məcburi şəkildə köçkün düşən soydaşlarımız torpaqlarına qayıda bilsin, bir qərinəyə yaxın dövrün hicranının vüsal anı yetişsin.

tə çevrilmişdi. Ağllarına və ağızlarına gələni danışmaqla guya özlərini xalqa üreyi yanan kimi qələmə verirdilər. Lakin xalqın hələ 30 ilin əvvəlində onların kim olduğunu, torpaqların işğal olunmasında rollarını əsla unutmayacağı yadlarından çıxarmışdılar,

Dövlətimizin başçısı nəyi nə zaman və necə etməyi özünün də vurğuladığı kimi, çox gözəl bilir. Elə bu yüksək bacarığa görə də Azərbaycan xalqı üç il ərzində son 270 illik tarixdə olmayanı edə, qazana bildi: torpağını azad etdi, düşməndən geri aldı.

2020-ci ilin 44 günlük ikinci Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz Böyük Zəfərdən sonra biz hələ də suveren deyildik. Çünki Vətən bütövləşməmişdi, erməni tapdağı altında qalan torpaqlarımız var idi. Artıq iki ildir ki, tariximizin səhifələrinə qızıl hərflərlə yazılan 2023-cü ilin 20 sentyabrı xalqımızın həyatında çox önəmli günə çevrilib. Həmin gün birgünlük antiterror tədbiri ilə işğal altında qalan torpaqlarımızın son qarışı da azad edildi, 30 ildən artıq torpaq həsrətinə birdəfəlik son qoyuldu. Və beləliklə də ərazi bütövlüyümüz və konstitusiya quruluşumuz bərpa olundu, ölkəmizin suverenliyi bərqərar edildi. Biz suverenliyi düz 30 il ərzində qətrə-qətrə, zərrə-zərrə qazandıq.

2024-cü il sentyabrın 19-da dövlət başçısının Sərəncamı ilə 20 sentyabrın Dövlət Suverenliyi Günü kimi təsis edilməsi Böyük Zəfərdən sonra ölkədə yeni bir bayram əhval-ruhiyyəsi yaratdı. Çünki həmin gün xalqın qürur gününə çevrildi. Sərəncamda

bütün ərazilərdə özəmətlə dalğalanmaqdadır.

Bəs Xankəndi, Xocalı, Xocavənd, Ağdərə?

“Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş əraziləri üzrə şəhər günlərinin təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 31 iyul tarixli Sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 sentyabr tarixli Sərəncamı ilə 20 sentyabr həm də Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü” kimi təsis olundu.

Bu sərəncam mənə hər dəfə beş il əvvəli-ikinci Vətən müharibəsinin sona çatdığı noyabr ayını xatırladır. 2020-ci il noyabrın 10-da 44 günlük Vətən müharibəsi üçtərəfli bəyanatın imzalanması ilə başa çatanda, xalq Qarabağın işğaldan azad olunmasını toy-bayram edəndə bəzi ünsürlər ölkə başçısının rəhbərliyi altında milli ordumuzun zabıt və əsgərlərinin qəhrəmanlığı ilə, minlərlə şəhidimizin qanı, qazimizin sağlamlığı bahasına əldə olunan Zəfərə-böyük qələbəyə kölgə salmağa çalışdılar. Hansı ki, onlar

44 gün, 23 saat...

“Xankəndi, Xocalı, Xocavənd, Ağdərə, şəhər gününüz mübarək!”,-dedik,

2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsində böyük Zəfər əldə etdik. Həmin dövr ərzində “status-kvo”nun cəhənnamə getdiyini anlamaq bu qədərmi çətin idi, yoxsa buna inamsızlıqdan doğurdu həmin söz-söhbət? Axı “Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti” artıq yox idi, dövlətimizin başçısı bunu ləğv etmişdi. Deməli, bu pərdə arxasında gizlənənlərin xülyaları da darmadağın edilmişdi. Qalırdı bircə onların Azərbaycan qanunlarına tabe olmaları-Azərbaycan torpaqlarında bu qanunlar çərçivəsində yaşamaqları. Buna isə təbii ki, torpaqlarımızı qurd kimi basmış separatçı-terror qruplaşmaları imkan vermir. Onlar yeni münafişlər yaratmaqla bizim torpağımızda at oynatmaq meylinə idilər.

3 il idi ki, müharibə bitmə de, problemlər davam edirdi: minalanmış ərazilərin xəritəsi verilmirdi, atəşkəs pozulurdu, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə tez-tez terror hadisələri törədilirdi. Bu hadisələrə isə içimizdən olan bəzi ünsürlər yenə də

rəngarəng don geyindirir, hələ üstəlik, ermənilərin tərəfində dayanaraq onların nahaq səsinə səs verirdilər.

Bir tərəfdən də Xankəndi, Xocalı, Xocavənd, Ağdərəyə guya ki, canıyananlıq edirdilər. Anlamaq istəmirdilər ki, bu torpaqlar da azad edilən torpaqların sırasında. Sadəcə zaman çatmalıdır ki, o yurdlara da bayrağımız sancılsın.

Necə ki, ötən 30 ilə qədər dövrə son qoymağın məqamı yetişmişdi, biz torpaqlarımızı azad etmək üçün hazır olduğumuzu hiss edib müharibə meydanına atılmışdıq, 44 gündə Qarabağ dastanını yazmışdıq, eləcə də zamanın yetişməsi, hadisələrin öz axarı ilə cərəyan etməsi lazım idi ki, bu torpaqlarda da bayrağımız dalğalansın. Lakin bunu anlamayan, bütün bunları hər gün müzakirə edib don geyindirənlər sakitləşmək bilmirdi. Barmaqla sayılacaq qədər olanların hər biri siyasətçiye, siyasi eksper-

30 il idi ki, Qarabağdan söz düşəndə başımızı aşağı dikirdik. Çünki biz məğlub xalq idik. Namus və şərəfimizi-torpağımızı itirmişdik. Süfrəmizin artığı ilə aclığını dəf edən erməni adlı qonşu illər uzununu yanımda daca özünə yer edə-edə torpaqlarımıza göz dikmiş və məqamı gələndə onu bizdən qoparmışdı. Düşmən 30 il ərzində torpaqlarımızın yeraltı-yerüstü sərvətlərini daşıyıb dünya bazarlarına çıxarmış, satıb, sovmuşdu.

30 il idi ki, minlərlə soydaşımız köçkün həyatı yaşayırdı. Dövlət tərəfindən 30 ildə nə qədər qayğı ilə əhatə olunsalar da, torpaqlarını, yurdlarını arzulayıb, buna görə də üzlərindən kədər əskik olmurdu.

Zəfərdən sonra erməni terrorçuları yeni əməliyyatlara başlamışdılar ki, artıq bunun qarşısı alınmalı idi. 2023-cü ilin 15 oktyabrda Xankəndidə Azərbaycan bayrağını qaldıran dövlətimizin başçısı da bu məsələyə münasibət bildirmişdi: Keçən ay antiterror əməliyyatı qaçılmaz idi. Azərbaycan xalqı yaxşı bilir və əminəm dünya ictimaiyyəti də yaxşı bilir ki, biz Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsini sülh yolu ilə həll etmək istəyirdik. On yeddi il ərzində mən şəxsən mənasız və nəticəsiz danışıqlarda dəfələrlə iştirak etmişəm. Nə üçün? Çünki hesab edirdim ki, bu məsələ sülh yolu ilə həll olunmalıdır. Ancaq gətdikcə ümidlər azalırdı. Ermənistanın işğalçı siyasətini bir daha təhlil edərək tam əminliklə bu gün deyə bilərəm ki, onlar bir qarış torpaq belə bizə qaytarmaq fikrində deyildilər. Əfsuslar olsun ki, bu məsələ ilə məşğul olmuş vəsi-təçilər faktiki olaraq münaqişəni dondurmaq istəyirdilər, münaqişəni əbədi etmək istəyirdilər.

Ardı Səh. 6

deyilir: 2023-cü il sentyabrın 19-da Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən genişmiqyaslı təxribatların qarşısının alınması və Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqlarının tərkiləndirilərək torpaqlarımızdan çıxarılması, həmin ərazilərdə Azərbaycan Respublikası konstitusiya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə antiterror əməliyyatına başlanmışdır. Cəmi 23 saat davam etmiş və sentyabrın 20-də başa çatmış əməliyyat nəticəsində rəşadətli Azərbaycan Ordusu qarşısına qoyulmuş bütün vəzifələri yüksək peşəkarlıqla yerinə yetirmişdir. Beləliklə, növbəti parlaq Qələbə nəticəsində Azərbaycan Respublikasının suverenliyi tam bərpa edilmişdir. Azərbaycan xalqının həyatında müstəsna əhəmiyyət kəsb edən şanlı Zəfər sayəsində bu gün Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağı suverenliyimizin bərqərar olduğu

hər zaman narazıdırlar. Razi qalacaqları gün nə vaxt olacaq, bu, məlum deyil.

Zəfər günündən etibarən yeni mövzu atdılar meydana: bəs Xankəndi, Xocalı, Xocavənd, Ağdərə? Hansı Zəfərdən danışırı-sınız? Nə üçün müharibə yarımçıq dayandı? Bu necə müharibədir?

Bu söz-söhbət o zaman danışılırdı ki, hələ Laçın, Kəlbəcər, Ağdam qarşısındakı mərhələdə qaytarılacaqdı. Və buna da həmin dairələrin nümayəndələri tərəfindən böyük inamsızlıq vardı.

Lakin düşməni 44 gün ərzində tamamilə çökdürmüşdük. Elə bu səbəbdən də ağ bayraq qaldırılıb təslim olduğunu bildirmişdi. Laçın, Kəlbəcər və Ağdamın boşaldılması üçün vaxt istəmişdi. Azərbaycan dövləti isə bütün dünyaya humanistliyini nümayiş etdirərək qonşu düşmən dövlətə bütün bu olanlardan, yaşananlardan sonra yenə də insan-

Suverenliyi qətrə-qətrə, zərrə-zərrə qazandıq!

Əvvəli-Səh-5

İstəyirdilər ki, bu yara heç vaxt sağalmasın. Azərbaycan xalqı və dövləti bu vəziyyətlə heç vaxt barışa bilməzdi. Mən dəfələrlə deyirdim ki, biz heç vaxt bu vəziyyətlə barışmayacağıq, heç vaxt imkan verməyəcəyik ki, bizim torpağımızda ikinci erməni dövləti yaradılsın. Budur, bu da nəticə, Azərbaycan xalqı öz torpaqlarında erməni terrorçularına qarşı antiterror əməliyyatı həyata keçirdi və onları məhv etdi. Bu gün Xankəndidə dalğalanan Azərbaycan bayrağı bu xalqın birliyinin, həmrəyliyinin, qəhrəmanlığının nümayişi, göstəricisidir.

1992-ci ilin fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə erməni quldurları Xocalıda soydaşlarımızla qarşı dünyada analoqu olmayan faciə törətdi. Xocalılılar bir gecənin qurbanına çevrildilər. Onlar qışın qılınc kimi kəsən şaxtılı bir gecəsində öz isti ocaqlarından zorla çıxarılıb dağdaşa salındı, səsinə çıxaran ailəsinin gözü qarşısında güllələndi, uşaqlar süngülərə keçirildi. Ən acınacaqlısı isə odur ki, şəhəri gün öldürülmüş insanlara düşmən tərəfindən işğalcı verildi, onların burun-qulaqları, əlaqələri kəsildi, dəriləri soyuldu. Bütün bunlar, bax, 2023-cü ilin 15 oktyabrda dövlətimizin başçısının Azərbaycan bayrağını dalğalandırdığı Xocalıda baş vermişdi. O zamandan ta ötən illərdə Xocalının haqq səsinin dünyaya yayılması uğrunda dövlətimiz yorulmadan mübarizə aparmışdır. 10-dan çox ölkə Xocalı soyqırımını tanımış, "Xocalıya ədalət!" hərəkatı beynəlxalq vüsət almışdır.

Artıq Xocalı da yenidən qurulur, Böyük Qayıdış bu yurd yerində də başlayıb. Yaxın gələcəkdə isə bura qayıdanların sayı daha da artacaq. Çünki dövlətimiz Xocalıda əhalinin rahatlığı, rifahı üçün hərtərəfli işlər görür.

Qarabağın dilbər guşələrindən olan Xocavənd və Ağdərə də illərlə erməni işğalı altında inləyən yurd yerlərimiz idi. Bu torpaqlarda yaşayan soydaşlarımız da erməni vəhşiliyinə uğramış, uzun illər torpaq dərdi sağalmaz

yaralarına çevrilmişdi. 20 sentyabr hər il bu dörd yurd yerimizin şəhər günü-azadlıq günü kimi qeyd olunacaq. Azadlığınız daimi olsun, əziz ata-baba yurdlarımız.

22 ilin təntənəsi

44 günlük İkinci Vətən Müharibəsi, 23 saatlıq antiterror tədbirləri, 2020-ci ildən Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən böyükmiqyaslı quruculuq işləri, Böyük Qayıdış Proqramı ilə məcburi köçkünlərimizin artıq bir qisminin ata-baba yurdlarına geri dönməsinin hər biri dövlət başçısının ölkəyə rəhbərlik etdiyi 22 ilin təntənəsidir. Ölkəmizin hərtərəfli inkişafını təsdiq edən Zəfərdir. Son 22 ildə iqtisadi gücümüzün artmasının, dünyada tanınmağımızın, milli ordumuzun yaradılmasının, dövlət-xalq birliyinə nail olunmasının, milli vətənpərvər ruhlu gənclərin yetişdirilməsinin, onların torpaq sevgisi ilə böyüməsinin, ümumilikdə torpaqlarımızı azad etməyə qadir olduğumuzun və bunu bütün dünya qarşısında nümayiş etdirdiyimizin təntənəsidir.

2023-cü ilin 15 oktyabrda dövlətimizin başçısının Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun digər bölgələrində də Azərbaycan bayrağını qaldırması ölkəyə 20 illik rəhbərliyin yekunu, ata vəsiyyətinin reallaşdırılması dəyərində idi. Həm də Prezident cənab İlham Əliyevin Xankəndidəki çıxışında vurğuladığı qururverici sözlər dəyərin-

də: Bu gün tarixi bir gündür. Bu gün Xankəndi şəhərinin mərkəzi meydanında Azərbaycan Bayrağı qaldırıldı. Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm.

Düz 20 il bundan əvvəl Azərbaycan xalqı mənə böyük etimad göstərərək prezident seçkilərində Prezident vəzifəsinə seçmişdir. O vaxt doğma xalqıma müraciət edərək söz vermişdim ki, Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarını müdafiə edəcəyəm, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü qoruyacağam. Konstitusiyaya və "Qurani-Kərim"ə əl basaraq and içmişdim. Şadam ki, son 20 il ərzində verdiyim bütün vədlər, qarşıma qoyduğum bütün vəzifələr icra edildi.

* * *

Dövlətimizin başçısının ötən il sentyabrın 19-da və 20-də Dövlət Suverenliyi və Xankəndi, Xocalı, Xocavənd, Ağdərə şəhərləri günündə Qarabağda səfərdə olması, Ağdamda, Şuşada, xüsusilə Xankəndidə bir sıra obyektlərin, eləcə də yüzlərlə gəncimizin təhsil aldığı Qarabağ universitetinin açılış mərasimində iştirakı qürur tariximizin növbəti səhifəsi, eləcə də sərhədin o üzündəki düşməne göz dağı idi.

Bütöv, suveren Azərbaycan, səninlə-suverenliyinlə qürur duyuruq. Çünki biz onu qətrə-qətrə, zərrə-zərrə qazanmışıq, göz bəbəyimiz kimi də qoruyacağıq. Nə yaxşı ki, varsan, nə yaxşı ki, biz azərbaycanlıyıq!

Mətanət Məmmədova

Uşaqlardan böyüklərə: sülhə gəlin, ey insanlar!

Mətanət Məmmədova

Müharibə hərislərinə, torpaq acgözlərinə, mənəfət sevdalılarına üz tutub deyirik ki, rəhm edin bizə. Sizi and veririk Allaha, rəhm edin! Biz nə üçün siz böyüklərin əlində oyuncağa çevrilməliyik? Nə üçün hər bir müharibədə, münafiqşədə qurban biz olmalıyıq? Nə üçün bizə rəhm etmərsiniz? Nə üçün dinc, sakit həyatımızı əlimizdən alırsınız?

Biz gecənin yarısında atdığınız bombaların səsinə nə üçün qan-bağır olmalıyıq? Nə üçün valideynlərimiz bizi gecənin şirin yuxusundan silkələyərək oyadıb ayaqyalın, çıpaq meşələrə, dağlara, düzənliklərə doğru sürümlidirlər? Nə üçün yollarda acından məhv olmalıyıq? Nə üçün sizin qurbanınıza çevrilib əzizlərimizə kədər, qəm yaşatmalıyıq? Nə üçün ata-anamızın gözü qarşısında bizə qıyırsınız? Nə üçün bizim gözüümüz qarşısında valideynlərimizi min bir işgəncə ilə öldürürsünüz?

Nədir bizim günahımız? Bu dünyaya müharibə və "müharibələrin" acısını, fəlakətini yaşamaq üçün gəlmişik, yoxsa siz "əmilərin" arzularına qurban olmaq üçün? Siz hegamon olacaqsınız, xalqları əzib öz niyyətinizə çatacaqsınız deyərək, biz nə üçün bu fəlakətləri yaşamalıyıq? Nə üçün evlərimiz yandırılmalı, ata-anamız öldürülməli, bacı-qardaşlarımızdan ayrı düşməliyik, aclığa tab gətirə bilməyən həmyaşıdlarımızı gözlərimiz qarşısında itirməliyik? Nə üçün? Nə üçün biz sizə görə isti yuvamızdan, rahat yatağımızdan didərgin düşməliyik? Harada qaldı qələmlərimiz, şəkil dəftərimiz, oyuncaqlarımız? Bilirsinizmi, onları atamız bizə yenidən almışdı. Rəsm çəkəkədik. Hələ atamıza söz də vermişdik ki, onun da şəklini çəkək. Lakin siz onları əlimizdən aldınız, onlar çəkəcəyimiz rəsmi görmədən dünyadan köçdü...

O oyuncaq maşını bizə almaq üçün dünən öldürdüyünüz atamız düz bir ay işdən sonra əlavə işləmişdi. O gəlinciyi anamız bizə almaq üçün neçə gün evlərdə xidmətçilik etmişdi, bilirsinizmi? Bilməzsiz siz. Bunların heç birini bilməzsiz. Çünki siz biz yaşadığımızı bircəsinə belə yaşamamısınız.

Maraqlıdır, siz ata deyirsiniz? Oğlunuz, qızınız yoxdur. Bəlkə də var. Varsa, onlar da bizim kimi yazıqdır. Sizin yazıq etdiyiniz uşaqların hər biri kimi yazıqdırlar. Yoxdursa, övladınız, bu, lap əla. Yaxşı ki, yoxdur. Olsa idi, bizə yaşatdıqlarınızı onlar da yaşayacaqdı. Biz qədər ağır, məşəqqətlə yaşamasalar da, yaşayacaqdılar. Çünki müharibə heç bir uşağdan təsirsiz ötmür. Biz ya qurban oluruq, ölürük, öldürülürük, didərgin salınılıq, ya səfəlt içəri-sində yaşamağa məhkum edirik, aclıqdan dünyamızı dəyişirik, ya da uzaqdan televizor vasitəsilə həmyaşıdlarımızın aqibətini izləyirik. İzlədikcə də psixologiyamız pozulur, zədələnir, uşaq dünyamız yıxılır...

Siz müharibə və "müharibələr" davam etdirdikcə, bizi itirirsiniz. İtirmək tək o deyil ki, minlərlə uşaq müharibələrin qurbanı olur. İtirmək həm də yaşaya-yasaya itirməkdir. Bir uşağın ki, psixologiyası zədələnir, o, ölü kimidir, yaşasa nəyə dəyər...

Ay "əmilər", insafa gəlin, yandırmayın, süngüləməyin kiçik bədənimizi. Dağlamayın sinəmizi. Almayın əlimizdən oyuncaqlarımızı. Almayın ata-anamızı. Salmayın bizi evimizdən uzaqlara... Ay "əmilər", insaf edin, bəsdir, müharibələrdən bezdik, usandıq. Biri bitir, o biri başlayır. Bir gün müharibəsiz dünyamız olmur. Yeter!

Nə vaxt gözləriniz doyacaq dünya malından? Nə vaxt? Axı bu dünya sizə də qalan deyil. Bir gün bizim kimi, siz də bu dünya ilə vidalaşacaqsınız. Minlərlə, milyonlarla günahsız uşağa etdiyiniz bu sitemlərə Allah qarşısında necə cavab verəcəksiniz?

Etməyin müharibə və "müharibələr", savaqlar... Qıymayın bizim düzənimizə, nə olar? Dünyamızı qaraltmayın. Bizi dünyaya gəlməyə peşman etməyin, nə olar...

Dünyada sülhdən gözəl nə var? Bunu biz uşaqlar siz böyüklərdən gözəl anlayırıq deyəsən. Çünki müharibələrin ağır-acısını sizdən daha çox yaşayırıq. Uşaq dünyamızı dağıdırınız, uşaqlığımızı əlimizdən alırsınız. Bizi 3-5, 7-9 yaşlı erkən yaşlanmış insanlara çevirirsiniz. Gözümüzə kədər, üzümüzə qəm olursunuz. Ata-anasızlığımıza, tənha yaşamağımıza səbəbkar olursunuz. Sizə nə var ki, heç bilirsiniz, necə çətindir, valideynsiz yaşamaq, əzizlərinizi itirmək? Siz böyüksünüz, özünüzdə müdafiə edə bilərsiniz. Lakin bizə axı ata-ana lazımdır. Onların sevgisini, qayğısını istəyirik, sığalına-tumarına ehtiyacımız var axı...

Gözəl evimiz, otağımız çarpayımız olduğu təqdirdə, onları əlimizdən almaqla bizi küçələrə, dalanlara, sığınacaqlara "qonaq" edirsiniz. Üşüyürük günlərlə, xəbəriniz olmur, ac qalırıq həftələrlə, əsla bu barədə düşünmürsünüz. Siz evinizdə gecələr isti yorğan-döşəkdə yatanda, övladlarınız da sizinlə birlikdə qayğısız günlər yaşayanda fərmanını verdiyiniz müharibələr bizi əldən salır axı... Görsən bir dəfə çarpayısında mışıl-mışıl yatan övladınızı görəndə səbəbkar olduğunuz müharibələrin minlərlə uşağa təqdim etdiyi "yeni həyatı" gözüünüz önünə gətirə bilərsinizmi? Yox, əsla. Çünki bunu etmək üçün insanın qəlbi, düşüncəsi olmalıdır. Qəlbsiz və düşüncəsiz insanlar isə mənəvi aclıq yaşayır hər zaman. Bu aclığın elə bir formasıdır ki, özündən başqasını düşünməyə gücü çatmır.

Ey qoca dünyanın insanları, eşidin səsimizi! Dünya sülh istəyir. Dünyada hər kəsdən çox isə sülhü biz uşaqlar istəyirik. Odur ki, insaf edin, sülhə gəlin ey, insanlar? Yoxsa, həqiqətən də, bu müharibələri genişləndirib dünya ilə bir etməklə elə dünyanın axırını gətirəcəksiniz. Belə olanda isə nə biz, nə də bizim gələcəyimiz olacaq. Noğul kimi şirin uşaqlığımızı, arzularımızdakı gələcəyimizi əlimizdən almayın!

Tarixi reallıq ondan ibarətdir ki, hər bir millətin daxilində birlik olsa onun qarşısında heç bir qüvvə dayana bilməz. O xalq istənilən vəzifənin icrasında mütləq və mütləq qalib gələcək. Pərakəndəlik, xaos və anarxiya girdabında olan xalqlar nəinki uğur əldə edər, əksinə, qazandıqlarını itirə bilər. Çoxsaylı misallar göstərmək olar ki, tariximizdə dövlətləri, hətta imperiyaları olan xalqlar birliyə malik olmadıqlarından mövcudluqlarını itiriblər. Tarixin müəyyən dövrlərində dünyada hökmran olan millətlər bu gün azsaylı xalqlardan biri olaraq küncə sıxışdırılıblar. Azərbaycan xalqı qətiyyəti, mübarizliyinə görə dünya xalqları arasında sayılan seçilən azsaylı xalqlardandır.

Müəyyən dövrlərdə işğallara, qətlamlara məruz qalsa da, heç zaman Azərbaycan xalqı öz mübarizəsindən əl çəkməyib. Xalq olaraq heç bir vaxt ruhdan düşməmişik, yorulub geri çəkilməmişik. Daim öndə olmağa və qarşıya qoyulan hədəflərə çatmağa çalışmışıq. Bu mübarizlik, qətiyyət və əzmkarlıq öz bəhrəsini verb. Azərbaycan xalqı dövlətini qurub, onu yaşatmağa nail olub. Şərqdə ilk demokratik dövlət olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasında xalqımızın qanı, canı bahasına əldə olunan dövlətlərimizdəndir. Müsəlman Şərqində ilk demokratik respublikanı - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini yaratmaqla xalqımız sahib olduğu dövlətçilik ənənələrini bir daha təsdiq etdi.

Tarixdə iz qoyan AXC

Cəmi 23 ay yaşamasına baxmayaraq, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti özündə demokratik dəyərləri, eləcə də Şərq mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini özündə birləşdirən bir dövlət və cəmiyyət nümunəsi oldu. Qısa müddətdə həyata keçirilən tədbirlər xalqımızın tarixində böyük iz buraxmışdır. Azərbaycanın milli ordusu yaradıldı. Azərbaycan dili dövlət dili elan edildi. Üçrəngli-göy, qırmızı, yaşıl bayrağımız yaradıldı. Türk-müsəlman şərqində ilk dəfə bizim ölkəmizdə qadınlara seçib-seçilmək hüququ verildi. Xalqımızın savadlanması üçün məktəblər, yaşlılar üçün savad kursları, türk olmayan xalqlar üçün türk dilli kurslar açıldı. Cümhuriyyət yaranan zaman təhsilli milli kadrlara böyük ehtiyacı var idi və bu ali təhsil müəssisəsinin açılmasını vacib hesab edirdi. Təbii ki, dövlət quruculuğu işlərində milli kadrların olması mühüm amillərdən biridir. 1919-cu ildə Bakı Universiteti yaradıldı və hazırda Bakı Dövlət Universiteti ən böyük ali təhsil ocaqlarımızdan biridir. AXC-nin parlamentinin ikinci iclasında işləyən qadınlar üçün xüsusi güzəştlərə baxıldı: qadın sağlamlığı üçün zərərli işlərdən kənar edilmə, doğuşdan əvvəl və doğuşdan sonra ödənilən məzuniyyət, ananın iş yerində uşaq müəssisələrinin təşkili, xəstəlik dövründə dərman və əmək haqqının müəssisə sahibinin hesabına ödənilməsi. Eyni zamanda, qadınlar üçün qısa müddətli müəllimlik kursları, peşə-ixtisas kurslarının açılması, uşaq bağçalarının sayının artırılması məsələləri öz həllini tapdı. Bütün bunlar hamısı qısa sürmüştü müstəqillik zamanı əldə edilmiş uğurlar idi. Xalq Cümhuriyyətinin qurucularından olan Məmməd Əmin Rəsulzadəni, Fətəli Xan Xoyskini, Əlimərdan bəy Topçubaşov, Nəsim bəy Yusifbəyli, Həsən bəy Ağayev, Məmməd Həsən Hacınskini və başqalarını böyük minnətdarlıq və ehtiram hissi ilə yad edirik. Onların parlaq həyatı, böyük fəaliyyəti və Azərbaycan xalqı qarşısında xidmətləri heç vaxt unudulmayacaqdır.

Azərbaycan demokratik dünyanın aparıcısı qüvvəsinə çevrilir

Rusiyanın işğalı nəticəsində AXC süquta uğradı

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 1918-ci ilin mayın 18-dən 1920-ci ilin 28 aprelində müstəqil respublika olaraq mövcud oldu. Dövlət müstəqilliyini əksər ölkələr, o cümlədən də ABŞ, Türkiyə, Böyük Britaniya və digər dövlətlər tərəfindən tanıdı. Rusiyanın işğalçı ordusunun 1920-ci ilin aprelində 80 minə yaxın ordu birləşmələri ilə Azərbaycana daxil olması və Bakını işğal etməsi nəticəsində AXC süquta uğradı. Rusiya faktiki Azərbaycanı işğal edib. Bunu sübut etməyə, misallar, faktlar göstərməyə ehtiyac yoxdur. Çünki Rusiyanın o zamankı rəhbərləri və sonrakı baş bilənləri açıq şəkildə Azərbaycanı işğal etdiklərini bildirmişlər. Bu etirafı suveren, dünya birliyi tərəfindən tanınan bir dövlətə qarşı qəsd idi. Azərbaycan xalqı işğalçı rus ordusuna qarşı mübarizə aparıb. Bu mübarizədə minlərlə azərbaycanlı qətlə yetirilib, zindanlarda cürüdlüb. Hətta AXC qurucuları təqiblərdən ehtiyat edərək xaricə üz tutublar. Onlar mübarizələrini müxtəlif ölkələrdə davam etdiriblər. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanının "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına verdiyi müsahibəsində 1918-ci ilin mayında qurulan, müsəlman dünyasında ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 1920-ci ilin aprelində Rusiya ordusunun Azərbaycana daxil olub onu işğal etməsi nəticəsində süqut etdiyini bildirdi: "Bu, 1918-ci ilin mayında qurulan, müsəlman dünyasında ilk demokratik respublika idi. Lakin o, yalnız 1920-ci ilin aprel ayınadək mövcud oldu – həmin vaxt Rusiyanın ordusu Azərbaycana daxil olaraq onu işğal etdi. 1917-ci ildə inqilab edən bolşeviklər xalqa yalan vədlər verirdilər. Şüarlar var idi: "zavodlar fəhlələrə, torpaq kəndlilərə, xalqlara azadlıq". Biz öz dövlətimizi qurduq, amma bolşeviklər bu dövləti əlimizdən aldılar. 1920-ci ilin aprelində rus ordusu Azərbaycana daxil olub onu işğal etdi".

AXC qurucularının fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilir

Tarixi həqiqət budur ki, Rusiyanın işğalçılıq siyasəti azad, demokratik dövlətə qarşı qatı cinayət idi. Bu cinayəti törədənlər təbii ki, məsuliyyət daşıyırdılar. Ən azı Rusiyanın indiki rəhbərliyi işğal faktını etiraf edib, Azərbaycan xalqından üzr istəməlidir. Ancaq yenə də Rusiya rəhbərliyi və onun təxribat maşını hesab olunan mətbu orqala-

rı fərqli yol tuturlar. Hər vechlə özlərinin işğalçılıq əməllərinə haqq qazandırmamağa çalışırlar. Bu isə vəhşilikdir, insanlığa qarşı düşmən kəsilmək deməkdir. Azərbaycan xalqı tarixi şəxsiyyətlərinə diqqət ayırmağı bacaran və onların fəaliyyətini qiymətləndirən xalqdır. Azərbaycan 991-ci ildə dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra AXC qurucularının fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən qərarlar, Sərəncamlar verilmişdir. 1998-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illiyinin keçirilməsi haqqında sərəncam imzalamışdır. Sərəncamda qeyd edilir ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti istiqlaliyyətimizi elan edərək xalqımızın müstəqillik əzmini nümayiş etdirmişdir. Həmin Sərəncamdan irəli gələn vəzifələri icra edən Azərbaycan tarixçiləri qısa müddətdə AXC-nin zəngin irsinin öyrənilməsi istiqamətində böyük işlər gördülər. 1998-ci il mayın 27-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə Azərbaycan Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin çıxış edərək bildirmişdir ki, 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması Azərbaycan xalqının həyatında tarixi hadisə olmuşdur və xalqımızın dövlətçilik salnaməsinin parlaq səhifələrindəndir: "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından keçən 80 il dörd mərhələyə bölünə bilər: birinci - 1918-1920-ci illər, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyət göstərdiyi illər; ikinci - 1920-1922-ci illər, Azərbaycan Sovet Sosialist Cümhuriyyətinin hakimi olduğu illər; üçüncü - 1922-1991-ci illər, Azərbaycanın totalitar rejim, kommunist ideologiyası şəraitində yaşadığı dövr, Azərbaycan Sovet Sosialist Cümhuriyyətinin İttifaqında başqa müttəfiq respublikalarla birgə fəaliyyət göstərdiyi dövr. Dördüncü dövr 1991-ci ilin sonundan, dekabrından başlayır, Sovetlər İttifaqının dağılması ilə əlaqədar Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin elan edilməsi gündən indiyədək keçən illərdir.

Şübhəsiz ki, bunun üçün lazımı şərait yaranmışdır. Birinci dünya müharibəsinin sona çatması, rus çarizminin süqutu, Rusiyada oktyabr inqilabı və ondan sonra yaranmış gərgin vəziyyət, Moskva hakimiyyətinin Rusiyanın keçmiş ərazisinin hamısına lazımı qədər nəzarət edə bilməməsi, Cənubi Qafqazda, Zaqafqaziyada mövcud olan siyasi qüvvələrin hamısı birlikdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması üçün əlverişli şərait təmin etmişdir. Amma eyni zamanda belə bir cümhuriyyəti yaratmaq üçün Azərbaycanın qabaqcıl insanları lazım idi. Bu gün biz məmnuniyyət hissi ilə qeyd edə bilərik ki, o

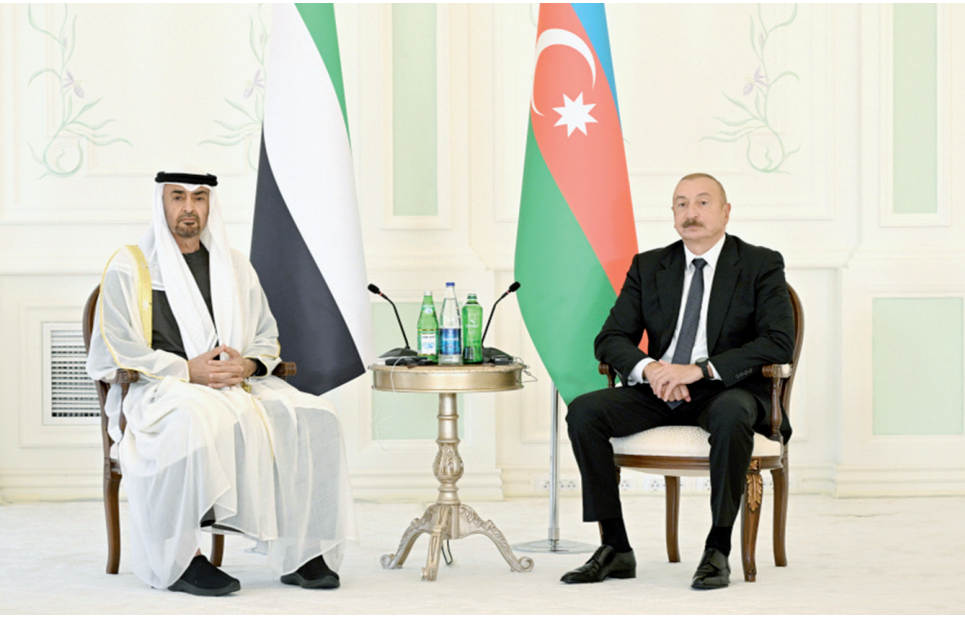
zaman onlar artıq var idi, yetişmişdi. Azərbaycanda o dövrdə böyük bir ziyalı dəstəsi meydana gəlmişdi. Onların əksəriyyəti Moskvada, Peterburqda, Avropanın bir çox şəhərlərində yüksək təhsil almış, Avropa mədəniyyəti, dünya mədəniyyəti ilə yaxından tanış olan və bunları mənimsəmiş insanlar idilər. Onlar öz intellektual potensialı, öz xalqına, millətinə olan qayğısı, sədaqəti ilə Azərbaycanda XX əsrin əvvəlində gedən proseslərdə iştirak etmiş və birləşib Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini yaratmışdılar. Biz o dövrdə Azərbaycan mədəniyyətinin, ədəbiyyatının, ictimai fikrinin inkişafında böyük xidmət göstərmiş insanları da nəzərə almalıyıq və onların - Azərbaycanın görkəmli mədəniyyət, incəsənət, ictimai xadimlərinin xidmətlərini də bu münasibətlə qeyd etməliyik".

AXC-nin çoxsaylı uğurlarından bəhs olunur

Ölkə Prezidenti İlham Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xalqımız və dövlətimiz üçün böyük əhəmiyyət daşıdığını hər zaman vurğulamış və müsəlman Şərqində ilk parlamentli respublikanın yaradılmasını böyük tarixi nailiyyət adlandırmışdır. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi münasibətilə təşkil olunmuş rəsmi qəbulda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmiş və onun 23 aylıq fəaliyyəti dövründə gördüyü işlərin, qəbul etdiyi qanunların AXC-nin çoxsaylı uğurlarından olduğunu söyləmişdir: "Əfsuslar olsun ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ömrü uzun olmadı, 23 aydan sonra respublika süqut etdi. Bu, bizim böyük faciəmizdir. Mən tam əminəm ki, əgər 1920-ci ildə müstəqillik əldən verilməseydi, bu gün Azərbaycan dünyanın ən zəngin və ən inkişaf etmiş ölkələrinin sırasında ola bilərdi. Çünki bizim təbii ehtiyatlarımız, coğrafi yerləşməyimiz imkan verirdi ki, bu təbii resurslardan biz səmərəli şəkildə istifadə edəək".

Prezident İlham Əliyev AXC qurucularının fəaliyyətini daim yüksək qiymətləndirir. Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Prezident İlham Əliyev tərəfindən Sərəncamın imzalanması buna növbəti misal ola bilər. Sərəncama əsasən 2025-ci ildə Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri və ilk Baş naziri Fətəli xan İsgəndər xan oğlu Xoyskinin 150 illiyi tamam olur: "Fətəli xan Xoyski XX əsrin əvvəllərindən milli-mədəni intibahını yaşayan Azərbaycan xalqının azadlığı və istiqlaliyyəti naminə hərəkatda üzərinə götürdüyü çətin vəzifəni şərfəli yerinə yetirmiş fədakar ziyalılar nəslinin parlaq nümayəndəsidir. Geniş dünya-görüşlü, cəsarətli, vətənpərvər şəxsiyyət və böyük siyasi xadim kimi o, daim Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda məbarizənin ön cərgələrində mövqə tutmuş, tarixi İstiqlal Bəyannaməsini imzalayanlardan biri olmuşdur. Fətəli xan Xoyskinin rəhbərlik etdiyi hökumət kabinetləri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ilk addımlarını atdığı vaxtdan etibarən demokratik dövlət idarəçiliyinin təşkili istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirmiş, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, səhiyyə və hərbi quruculuq sahələrində mühüm nailiyyətlər qazanmış, Azərbaycanın müstəqilliyinin xarici dövlətlər tərəfindən tanınması və diplomatik münasibətlərinin yaradılması işinə layiqli töhfələr vermişdir".

İLHAM ƏLİYEV

Azərbaycan – BƏƏ: strateji tərəfdaşlıq Bəyannaməsi

Prezident İlham Əliyev: "Bu, bizim siyasi əlaqələrimizi ən yüksək zirvəyə qaldıran bir sənəddir"

Azərbaycanla Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) arasında tarixi köklərə, mənəvi dəyərlərə, ənənələrə əsaslanan möhkəm dostluq münasibətləri uğurla inkişaf edir. Dövlətlərarası münasibətlərin genişlənməsini şərtləndirən çoxsaylı amillər mövcuddur. Hər iki ölkənin dövlət başçılarının qarşılıqlı səfərləri əlaqələrin genişlənməsinə töhfə verir. Daimi təmaslar, ikitərəfli və çoxtərəfli platformalarda baş tutan görüşlər, aparılan mühüm müzakirələr münasibətlərin xoş məram əsasında dərinləşməsində mühüm rol oynayır. Bu dövlət başçılarının bu il ərzində üçüncü görüşüdür. Cari ilin iyul ayında Əbu-Dabidəki görüş çox səmərəli və ikitərəfli əməkdaşlıq üçün yeni mərhələsinin əsası oldu.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanini ölkəmizə səfəri münasibətlərin davamlığına əsaslanır. Sentyabrın 16-da Şuşada Prezidentlər İlham Əliyevin və Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın geniş tərkibdə görüşü olub. Görüşdə çıxış edən Prezident İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, "Sizin səfəriniz ölkələrimiz arasındakı qardaşlıq, dostluq əlaqələrinə yeni təkan verəcək. Biz Sizinlə həm Azərbaycanda, həm də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində tez-tez görüşürük. Siz keçən il iki dəfə Azərbaycana səfər etmişiniz. Bu il bir neçə ay bundan əvvəl mən Sizin ölkənizə səfər etmişəm. Bugünkü səfəriniz xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Çünki Siz Qarabağa, işğaldan azad edilmiş torpaqlara səfər edirsiniz və bu, bizi, bütün Azərbaycan xalqını çox məmnun edir. Bizim əlaqələrimiz qardaşlıq, dostluq üzərində qurulub".

"BİZİM SİYASİ ƏLAQƏLƏRİMİZ ÇOX UĞURLA İNKİŞAF EDİR"

Qeyd edək ki, istər ikitərəfli əsasda, istərsə də beynəlxalq təsisatlar çərçivəsində Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Azərbaycan Respublikasının suverenliyini və ərazi bütövlüyünü daim dəstəkləmişdir. Dövlətlərarası imzalanmış çoxsaylı sənədlər əlaqələri yeni səviyyəyə qaldırıb. İmzalanmış hər bir sənəd böyük əhəmiyyət daşıyır. Onların arasında xüsusilə Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannaməni xüsusilə önəmlidir. "Bu, bizim siyasi əlaqələrimizi ən yüksək zirvəyə qaldıran bir sənəddir", - deyər Azərbaycan Prezidenti bildirib, "Bizim siyasi əlaqələrimiz çox uğurla inkişaf edir. Biz hər zaman beynəlxalq təşkilatlarda bir-birimizin yanında, bir-birimizi dəstəkləyirik. Son vaxtlar

qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu bizi çox şad edir. Neft-qaz sahəsində əməkdaşlıq dərinləşir. Bu gün imzalanmış sənədlər arasında nəqliyyat sektorundakı əməkdaşlıq böyük perspektivə malikdir. Biz xüsusilə ölkənizə və ölkənin şirkətlərinə minnətdarıq ki, Azərbaycanın bərpaolunan enerji növlərinin işlənilməsi istiqamətində bizə çox böyük dəstək vermişlər".

"BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN ŞİRKƏTLƏRİ BURADA BİZİM STRATEJİ TƏRƏFDAŞLARIMIZDIR, ƏSAS İNVESTORDUR"

Iyul ayında ölkələrimiz hərtərəfli iqtisadi əməkdaşlıq haqqında Saziş imzalamışdır. Bu sənəd iqtisadi əlaqələrə yeni bir təkan verib. Müştərək iqtisadi hədəfləri həyata keçirmək üçün həmin sənəd əhəmiyyətlidir. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri iqtisadiyyat, bərpaolunan enerji, qida təhlükəsizliyi, həmçinin mədəniyyət və digər sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirməyə maraqlıdır.

Dövlət başçıları arasında siyasi dialoqun yüksək dinamizmi ölkələrin qarşılıqlı maraqlar əsasında iqtisadi əlaqələrini də genişləndirir. Xüsusilə də getdikcə genişlənmən enerji əməkdaşlığı məmnunluq doğurur. Abşeronda, Naxçıvanda, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə böyük yaşıl enerji potensialına malik olan Azərbaycan bu sahənin inkişafına, bərpaolunan mənbələrdən enerji alınmasına xarici investisiyaların cəlb olunmasına güclü siyasi iradə nümayiş etdirir. İndiyədək Azərbaycanın Energetika Nazirliyi ilə ayrı-ayrı xarici şirkətlər arasında müxtəlif layihələr üzrə investisiya müqavilələri imzalanıb. Bu sırada BƏƏ-nin "Masdar" şirkəti də yer alır. "Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin şirkətləri burada bizim strateji tərəfdaşlarımızdır, əsas investordur və Azərbaycanda istifadəyə verilmiş birinci Günəş Elektrik Stansiyasının tikintisi və investisiyaları ölkənin bizə dəstəyi nəticəsində mümkün olmuşdur", - deyər Prezident onu da bildirib ki, planlarımız daha genişdir, bir neçə gigavat bərpaolunan enerji növünün yaxın gələcəkdə Azərbaycanda istehsalı məhz Sizin şəxsi göstərişinizin və ölkənin şirkətlərinin fəaliyyəti nəticəsində mümkün olacaqdır: "Digər investisiya-yönlü layihələr üzərində işləyirik. Bugünkü nümayəndə heyətlərinin tərkibi özlüyündə bir göstəricidir. Bu göstərir ki, bizim əlaqələrimiz nə qədər çoxşaxəlidir, nə qədər dərin, səmimi və məhsuldar"dır".

QEYRİ-NEFT SEKTORUNDA TİCARƏT DÖVRİYYƏSİ 2,24 MİLYARD DOLLARA QƏDƏR ARTIB

Dövlətlərarası münasibətlərdə iqtisadi-ticarəti əlaqələr genişləni və siyasi münasibətlər mükəmməl səviyyədədir. Azərbaycan ilə BƏƏ arasında əlaqələrin inkişafında enerji sektorunun payı olduğunu xüsusilə vurğulamaq lazımdır. Zəngin neft-qaz potensialı ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində bu sahədə imkanlarını daha da şaxələndirir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsinə qoyduğu investisiyalar da dostluğun və tərəfdaşlığın nümunəsinin göstəricisidir. Ölkələr ənənəvi enerji sahəsində yaxından əməkdaşlıq edirlər. Son illər ölkələrimiz arasında iqtisadiyyat, o cümlə

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında imzalanmış sənədlərin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın iştirakı ilə mübadiləsi mərasimi olub. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın ölkəmizə səfəri çərçivəsində "Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haqqında Birgə Bəyannamə", "Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin İnsan Resursları və Əmirlikləşmə Nazirliyi arasında işçi qüvvəsinin mütəşəkkil qaydada müvəqqəti işə cəlb olunması sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal

dən energetika sahəsində əlaqələr dinamik inkişafdadır. Bu sahənin inkişafında BƏƏ ilə əməkdaşlığımız xüsusi çəkiyə malikdir. Azərbaycan ilə BƏƏ arasında əlaqələrin inkişafında enerji sektorunun xüsusi payının olması şübhəsizdir. 2021-ci il aprelin 6-da Azərbaycanın Energetika Nazirliyi, "AzərEnerji" ASC və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında investisiya, enerji alqı-satqısı və ötürücü şəbəkəyə qoşulma ilə bağlı müqavilələrin imzalanması və 2022-ci il martın 15-də "Gülüstən" sarayında Prezident İlham Əliyevin iştirakı stansiyanın təməlqoyma mərasimi əlaqələrin inkişafında öz sözünü demiş oldu. Layihə üzrə işlər sürətlə və yüksək standartlar səviyyəsində icra olundu. 2022-ci il oktyabrın 26-da Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə 230 MVt gücündə Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasimi baş tutdu. 2023-cü il oktyabrın 26-da Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycan Hökuməti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında yeni sənədlər imzalanıb.

Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyası Xəzər regionunda və MDB məkanında ən böyük günəş elektrik stansiyasıdır. Stansiya 262 milyon ABŞ dolları dəyərində xarici sərmayə hesabına tikilib. Ölkəmizdə xarici investisiya cəlb edilməklə reallaşdırılan sənaye miqyaslı ilk günəş elektrik stansiyasıdır. Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasimində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışında bunu əlamətdar nailiyyət kimi dəyərləndirib.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasında münasibətlər ötən onilliklər ərzində ardıcıl inkişaf etmiş və xüsusilə də qeyri-neft sektorunda ticarət dövriyyəsi 2024-cü ildə 2,24 milyard dollara qədər artmışdır.

STRATEJİ TƏRƏFDAŞLIQ VƏ İMZALANAN SƏNƏDLƏR

Ölkələrimiz arasında hərtərəfli strateji tərəfdaşlığa dair imzalanmış Bəyannamə hər iki tərəfin qarşılıqlı münasibətlərini daha da inkişaf etdirmək və yüksək səviyyəyə qaldırmaq iradəsini əks etdirir.

İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Energetika və İnfrastruktur Nazirliyi arasında nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Energetika və İnfrastruktur Nazirliyi arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Federal Dövlət Prokurorluğu arasında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Reklam Agentliyi ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Media Şurası arasında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə "Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının yaşıl enerji zonalarında əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə "Presight" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün Süni İntellekt Strategiyasının icrası üzrə əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" və başqa sənədlər imzalanıb.

Azərbaycan Respublikası və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) arasında ali və yüksək səviyyədə səfər mübadilələri və fəal təmaslar, eləcə də beynəlxalq platformalarda səmərəli əməkdaşlıq, aktiv parlament diplomatiyası və müxtəlif sahələrdə dinamik qarşılıqlı fəaliyyət ikitərəfli əlaqələrin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qalxmasına gətirib çıxarıb. Yüksək siyasi münasibətlər, BƏƏ sərmayələrinin iri həcmdə dövlətimizin xüsusən də bərpa olunan enerji sahəsinə qoyulmasını, ölkələrimiz arasında aktiv ticari-iqtisadi əməkdaşlığı şərtləndirən başlıca amildir. Qarşılıqlı əlaqələrin bütün sahələrdə inkişafına dair hər iki ölkə rəhbərinin siyasi iradəsi Azərbaycan-BƏƏ münasibətlərinin geniş perspektivlərə malik olduğuna dəlilətdir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Azərbaycan bölgədə sülh və sabitliyin təmin olunmasına sadıqdır

Əlbəttə ki, bəşəriyyətin ehtiyac duyduğu ən qiymətli vasitə sülhdür. "Sülh bugünkü dünyanın, zamanın tələbinə çevrilib. Son vaxtlar qlobal və regional güclər arasında artan ixtilaflar, beynəlxalq münasibətlər sistemində davam edən gərginliklər məhz sülhün bərqərar olunmasını tələb edir. Sülh əlbəttə ki, dövlətlərin bir-biri ilə münasibətlərində anlaşma və qarşılıqlı münasibətlər fonunda yaranır və dərinləşir. Müharibələr, zorakılıq, dini zəmində qarşıdurmalar, kəskin münasibətlərin yaranması sülhün pozulmasına rəvac verir.

Bütün dünyada və bölgədə gedən müxtəlif mənfi proseslərə baxmayaraq, Azərbaycanın hərtərəfli və dinamik şəkildə inkişafı, müstəqil, çoxşaxəli və milli maraqlara söykənən xarici siyasət kursu onun Cənubi Qafqaz regionunun inkişaf etmiş ölkəsi olaraq qalmasını təmin edib. Bu baxımdan, müasir dövrdə Azərbaycan yalnız regionda gedən proseslərə deyil, eyni zamanda, beynəlxalq aləmdə cərəyan edən proseslərə təsir göstərmək imkanı qazanaraq, sülhsevər siyasətini həyata keçirir. Azərbaycan regionun yeganə ölkəsidir ki, düşünülmüş və milli maraqlara söykənən xarici siyasəti ilə regional təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində ardıcıl və sistemli addımlar atır. Hazırda Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi enerji layihələri, regional integrasiyaya xidmət edən əməkdaşlıq formatları Cənubi Qafqazda sabitliyin təmin edilməsində mühüm rol oynayır. Bununla yanaşı, Azərbaycan dünyada sülhyaratma prosesində fəal iştirak edir, səmərəli təklif və təşəbbüslərlə çıxış edir, sülhün və təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə dəyərli töhfələr verir. Azərbaycan Prezident İlham Əliyev çıxışların birində vurğuladığı kimi, Azərbaycan bölgədə sülh və sabitliyin təmin olunmasına sadıqdır.

Əlbəttə ki, bəşəriyyətin ehtiyac duyduğu ən qiymətli vasitə sülhdür. Əsrlər boyu bəşər övladı sülh şəraitində yaşayıb-yaratmaq, dünya xalqları ilə əmin-amanlıq şəraitində əlaqə qurmaq, əməkdaşlıq etmək arzusunda olub və bu gün də belədir. Sülhün hökm sürdüüyü məkanda qurub-yaratmaq, dinclik, sosial-iqtisadi və mədəni inkişaf var. Müasir və modernləşən Azərbaycan bu gün sülhməramlı niyyəti ilə dünyaya nümunədir. Ölkəmizdə hökm sürən əmin-amanlıq mühiti, sülh və həmrəylik, birgəyaşayış tolerantlıq mühiti bəşəriyyətə sülh şəraitində yaşamaq üçün bir mesajdır. Belə bir vaxtda Azərbaycan 21 sentyabr tarixini - Beynəlxalq Sülh Gününü qeyd edir. Qeyd etmək lazımdır ki, BMT Baş Məclisi 21 sentyabrı Beynəlxalq Sülh Günü olaraq, dəyişməz bir tarix kimi təsdiq edib. Beynəlxalq Sülh Günü BMT-nin elan etdiyi yeganə rəsmi bayramdır və BMT həmin günü dünyanın bütün qaynar nöqtələrində atəşkəsin gözlənilməsinə tələb edir. Bu bayram BMT Baş Assambleyasının 1981-ci il 30 noyabr tarixli qərarı ilə bütün dünya tərəfindən 1982-ci ildən qeyd olunmağa başlayıb. Həmin vaxtdan etibarən,

hər il BMT-nin Baş katibi dünya xalqlarına müraciət edir. 1954-cü ildə BMT-nin Nyu-Yorkdakı qərarının heyətində Yaponiya tərəfindən bağışlanmış "Sülh Zəngi" quraşdırılıb. Bu zəngin gövdəsi dünyanın bütün qitələrini təmsil edən 60 ölkənin uşaqları tərəfindən toplanaraq, Xirosima və Naqasaki faciələrinin baş verdiyi Yaponiyaya göndərilən

mizin siyasi gücünə, iqtisadi inkişafına, sülhsevər dövlət olmasına əsaslanır. Müstəqillik tariximizdə ölkəmizin etibarlı tərəfdaş olması, təhlükəsizliyə, sabitliyə verdiyi töhfələrin məntiqi nəticəsidir ki, Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətin nüfuzlu üzvünə çevrilərək BMT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı kimi beynəlxalq qurumların üzvüdür. Müasir dünyada Azərbaycan artıq ən qlobal mahiyyət kəsb edən və dünyanın marağında olan mövzuların müzakirə

metal pulların, yüzrlərlə döyüşçüyə məxsus orden və medalların ərintisindən hazırlanıb. Hər il bu bayram, məhz "Sülh Zəngi"-nin çalınması ilə başlayır.

Sülh təmin olunmadığı halda insanlar qorxu və vahimə içərisində psixoloji gərginliklər yaşamış olurlar. Azərbaycan xalqı bu gün Beynəlxalq Sülh Gününü qeyd edir. Özü də Zəfər yaşayan xalq kimi. Uzun illər idi ki, Ermənistan-Azərbaycan münasibəti həll olunmamış qalırdı. Dünyanın ən tolerant, sülhsevər xalqı olan Azərbaycan Ermənistanın təcavüzünün ağrı-acısını yaşayırdı. 30 ilə yaxın işğalda olan torpaqlarını azad etmək məqsədi ilə sülh danışıqları aparsa da, bu nəticəsiz qaldı. Beynəlxalq vasitəçilərin apardığı sülh danışıqlarının səmərə verməməsi regionda təhlükəsizliyin təminatına əngəl yaratmaqda idi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin beynəlxalq tribunallardan respublikamızın münasibətinin dinc vasitələrlə, beynəlxalq norma və prinsiplər əsasında, sülh yolu ilə həllinə tərəfdar olduğunu dəfələrlə bildirsə də, təcavüzkar Ermənistan tamamilə bunun əksini göstərirdi. Ermənistan, nəinki atəşkəsə əməl etmir, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi 4 qətnamənin tələblərini kobud şəkildə pozmaqda davam edirdi. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev xalqın sülh arzusunu ifadə edərək, münasibətin sülh yolu ilə, qan tökülmədən və beynəlxalq hüquq çərçivəsində həlli istiqamətində əməli işlər görəcəyi, Ermənistan çirkin niyyətindən əl çəkmədi.

Nəhayət, Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarını işğaldan azad etdi. Tarixi ədalət bərpa olundu. Bu gün dünyada sülhə çağırışlar edirikse, onda dinc sakinlərin - qocaların, qadınların və körpə uşaqların qətlə yetirilməsinə biganəlik göstərilməməlidir.

SÜLH AZƏRBAYCANDA DÖVLƏT SİYASƏTİNİN TƏRKİB HİSSƏSİDİR

Dünyanın müxtəlif dövlətlərinin marağının Azərbaycana artması ölkə-

olunduğu bir məkana çevrilib. 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın qazandığı Zəfərdən sonra keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə işğaldan azad olunan ərazilərimizin dirçəldilməsi və beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin mühüm komponentinə çevrilməsi istiqamətində görülən işlərin təbliğinə geniş yer verilir. Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə Azərbaycanın Vətən müharibəsində qazandığı Qələbədən dərhal sonra dövlətimizin başçısının Cənubi Qafqazın sülh və əməkdaşlıq regionuna çevrilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi ardıcıl və müntəzəm siyasət beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətindədir. Bütün dünyada və bölgədə gedən müxtəlif mənfi proseslərə baxmayaraq, Azərbaycanın hərtərəfli və dinamik şəkildə inkişafı, müstəqil, çoxşaxəli və milli maraqlara söykənən xarici siyasət kursu onun Cənubi Qafqaz regionunun inkişaf etmiş ölkəsi olaraq qalmasını təmin edib.

Sülh Azərbaycanda dövlət siyasətinin tərkib hissəsidir və bu siyasətin əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Hazırda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən ardıcıl surətdə davam etdirilir, bu siyasət Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə imicini artırır. Ermənistanla müharibədə minlərlə şəhid verməyimizə və bir milyon qaçqınınımızın olmasına, dini abidələrimizin dağılmasına baxmayaraq, erməni kilsəsi hələ də Azərbaycanın paytaxtı Bakının mərkəzindədir. Bu gün Azərbaycan yaşından, irqindən, milliyyətindən, dinindən və cinsindən asılı olmayaraq, hər kəsi sülhə səsləyir. Dünyada analoqu olmayan bir faciəni - Xocalı faciəsini yaşayan bir xalq dünyada belə bir soyqırımının təkrarlanmasını istəmir, torpaq uğrunda şəhidlər verən Azərbaycan dünyaya sülh toxumu səpir. Qoy hər yandan sülh qoxusu gəlsin, sülh və birgəyaşayış təmin olunsun. Münasibə ocaqlarının alovlanmasının qarşısı alınsın. Buna dünya həmrəylik göstərməlidir. Dünyaya sülh gərəkdir!!!

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZ

Vüqar VƏLİYEV

Müəllimə hörmət və unudulan dəyərlər

Son illər cəmiyyətdə müəllimə qarşı təzyiqin ağırlığı açıq şəkildə özünü büruzə verir. Sosial mediada yayılan xəbərlər də göstərir ki, bəzi şagirdlər sinifdə müəllimləri təhqir edir, müəllimin sərt reaksiyası isə dərhal telefona çəkilir və şişirdilmiş formada ictimaiyyətə təqdim olunur. Nəticədə müəllimlər ruhdan düşür, öz peşəsinə olan inamlarını itirir və məktəb mühiti getdikcə daha gərgin bir müstəviyə çevrilir.

Düşündürücü sual meydana çıxır, müəllim kimdir? Düşünmədən, tərəddüd etmədən söyləmək olar ki, müəllim bizə qələm tutmağı, yazı yazmağı, kitab oxumağı öyrədən, bəzən ikinci valideyn rolunu oynayan insandır. Hər uşaq evdə valideynindən müəyyən ölçüdə tənbəh alır, amma çox təəssüflər olsun ki, müəllim məktəbdə şagirdə irad bildiren kimi dərhal valideynlərin hücumuna məruz qalır. Bu isə müəllimlərin işini getdikcə çətinləşdirir və onları psixoloji cəhətdən sarsıdır.

80–90-cı illərdə müəllimlər tələbələrə müəyyən sərtlik göstərə bilirdi, amma valideynlər bunu normal qarşılayar, müəllimə hörmət göstərirdilər. Məhz bu yanaşma sayəsində həmin dövrün müəllimləri bir ömür tələbələrin hörmətini və sevgisini qazanardılar. Müəllim–şagird münasibətləri həm nizam, həm də etibar üzərində qurulmuşdu. Bugünkü vəziyyət isə tamamilə fərqlidir: məktəblərdə münasibət xaosdur, müəllimlər tələbələr qarşısında daim aciz vəziyyətdə olurlar. Söz desələr dərd, deməsələr başqa bir dərd.

Bu gedişatın nəticəsi olaraq məktəblərdə şiddət artır, qarşıdurmalar gündəlik hal alır. Müəllimlər cəmiyyətdə dəstək görmədikləri üçün özlərini qorumağa, eyni zamanda şagirdlərin davranışlarını nizamlamaq istərək təzyiqlə üzləşməməyə çalışırlar. Bu, yalnız məktəbdəki nizam-intizam problemini deyil, həm də təhsil keyfiyyətini təhlükəyə atır.

Müəllimin önəmi

Müəllim yalnız tədris edən deyil, o, bir uşağın düşüncə tərzini, həyatına baxışını və gələcəkdə cəmiyyətdəki rolu üçün əsaslarını formalaşdıran şəxsdir. Müəllim həm biliyi, həm də əxlaqı öyrədir, şagirdlərə məsuliyyət, əməksevərlik və əxlaqi dəyərləri aşılayır. Təsəvvür edin, hər bir müəllim sinifdə yalnız bilik vermir, həm də uşaqların emosional inkişafına təsir göstərir. Müəllimlərin göstərdiyi səbr, diqqət və düzgün yönləndirmə uşaqların gələcəkdəki davranışlarını müəyyən edir. Onlar tələbələrin yalnız dərse hazırlaşmasını yox, eyni zamanda cəmiyyətdə layiqli və hörmətli vətəndaş olmasını təmin edir. Müəllim həm də sosial bərabərliyi təmin edən vacib fiqurdur. Maddi imkanları məhdud ailələrdə böyüyən uşaqlar müəllimin dəstəyini və rəhbərliyini aldıqda, onlar təhsildə daha uğurlu olurlar. Müəllimin rolu sadəcə siniflə məhdudlaşmır, cəmiyyətin gələcəyini qurmaqda birbaşa iştirak edir.

Cəmiyyətin və valideynlərin vəzifəsi

Müəllimlərə hörmət və dəstək göstərmək yalnız təhsilə qarşı hörmət deyil, həm də gələcəyimizə yatırım deməkdir. Valideynlər və cəmiyyət müəllimlərin sərtliyini başa düşməli, onları təhqir etmək və alçaltmaq əvəzinə onunla əməkdaşlıq etməlidir. Məktəblərdə şiddət və qarşıdurmaların qarşısını almaq üçün yalnız polisən nəzarəti zəruriyyətə çevrilib. Əsas məsələ müəllimlərin peşə şərafətinin qorunması və onların ətrafında hörmətli bir mühitin yaradılmasıdır. Gələcək nəsillərimizin savadlı, əxlaqlı və məsuliyyətli böyüməsi müəllimlərin sabit, dəstəklənmiş və motivasiyalı olması ilə birbaşa bağlıdır. Müəllimlərə sahib çıxmaq artıq bir seçim deyil, cəmiyyətin əsas vəzifəsinə çevrilməlidir. Əks halda, məktəb divarları içində baş verən aqressiya və qarşıdurmalar gələcəyimizə də ciddi zərbə vura bilər.

“Antiterror tədbirləri Azərbaycanın suverenliyinin tam bərpası üçün əsaslı addım oldu”

POLİTOLOQ ŞƏRH ETDİ

Respublikasının müvafiq dövlət qurumları fəaliyyətə başladı: “Yerli idarəetmə və hüquq-mühafizə orqanları bölgədə öz səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı, qanuni idarəçilik mexanizmlərinin tətbiqi istiqamətində mühüm addımlar atıldı. Bu, bölgədə sabitliyin və hüququn üstünlüyünün təmin olunması üçün zəruri idi. Eyni zamanda, Azərbaycan hüquqi müstəvidə öz müstəqilliyini tam şəkildə bərpa etdi və bu, ölkənin milli təhlükəsizliyi və xarici siyasətində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. 30 ilə yaxın davam edən separatçı iddialar və bölgədə faktiki ikili idarəçilik sistemi artıq tamamilə sona çatdı. Bu, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün beynəlxalq arenada daha güclü və inandırıcı şəkildə müdafiə olunmasına şərait yaratdı. Azərbaycanın bu addımı beynəlxalq hüquqa və BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə tam uyğun idi. Azərbaycan artıq bölgədə sülhü diqtə edən, dayanıqlı sabitlik və inkişaf üçün əsas təşəbbüskar və tərəfdaş olaraq öz mövqeyini möhkəmləndirdi.

Azərbaycan hökuməti bölgədə yaşayan erməni icması üçün xüsusi reintegrasiya

proqramı elan etdi. Bu proqram onların Azərbaycan ərazisində hüquq və azadlıqlarını təmin etməyə yönəlmişdi. Proqram çərçivəsində azərbaycanlı və erməni icmaları arasında etimadın bərpası, sosial inteqrasiyanın gücləndirilməsi və bölgədə çoxmillətli harmoniyanın yaradılması məqsədi güdülürdü. Lakin təəssüf ki, bu təşəbbüslərə baxmayaraq, bir çox erməni sakinləri könüllü şəkildə Azərbaycan ərazisini tərk etdi. Bu, müəyyən dərəcədə regionda yeni reallıqların formalaşması ilə bağlıdır və Azərbaycan hökuməti hər zaman bölgədə yaşayan bütün etnik qrupların hüquqlarının qorunmasına ciddi yanaşır. Nəticə etibarilə, bu antiterror əməliyyatı Azərbaycanın suverenliyinin tam bərpası, ərazi bütövlüyünün təmin olunması və bölgədə davamlı sülhün qurulması istiqamətində əsaslı addım oldu. Bu, ölkənin daxili sabitliyi və beynəlxalq nüfuzunun artması üçün yeni imkanlar açdı və Azərbaycan regionda sülh və inkişafın təşviqçisi kimi önəmli rol oynamağa başladı”.

Arzu Qurbanlı

“Antiterror əməliyyatı Azərbaycanın suverenliyinin tam bərpası üçün mühüm və dönmə nöqtəsi oldu. Bu əməliyyat Qarabağda uzun illərdə mövcud olan qondarma inzibati strukturların tamamilə ləğv edilməsi ilə nəticələndi. Bu, sadəcə bir inzibati dəyişiklik deyildi, eyni zamanda Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində bərpası

və möhkəmləndirilməsi anlamına gəlirdi. Əməliyyat zamanı bölgədə fəaliyyət göstərən qeyri-qanuni silahlı dəstələr tərk-silah edildi, onların hərbi mövcudluğu aradan qaldırıldı və Azərbaycanın qanuni hakimiyyəti tam olaraq bərpa edildi”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Məhəmməd Cəbraylov deyib.

Onun sözlərinə görə, bu hadisələrdən sonra Qarabağda Azərbaycan

“Sosial media turizmi strateji şəkildə inkişaf etdirir”

TURİZM
EKSPERTİ DANIŞDI

“Biz hər hansı bir ölkədə Azərbaycanı turizm istiqaməti üzrə destinasiya kimi təqdim etmək istədikdə, orada sərgilərə qatılır, “road show”larda iştirak edir, partnyorlarla görüşlər keçirir, təqdimatlar və digər tədbirlər təşkil edirik”. Bunu SİA-ya açıqlamasında turizm eksperti Cəfər Qarayev deyib. Onun sözlərinə görə, biletlər, otellər, tədbir təşkilatçılığı və s. bütün bunlar böyük maliyyə vəsaiti tələb edir: “Amma bir turist Azərbaycana gəlib sosial şəbəkəsində Azərbaycanla bağlı müsbət bir paylaşım edirsə və onun da az-çox izləyicisi varsa, bu, bizim üçün böyük nailiyyət sayılır. Çünki biz demək olar ki, heç bir əlavə xərc çəkmədən ölkəmizin reklamını əldə etmiş olur. Bununla yanaşı, sosial şəbəkə blogerləri də müxtəlif ölkələrdən Azərbaycana səfərlər edirlər. Biz şirkət olaraq bu işlərlə məşğul - bəzi blogerləri öz təşəbbüsümüzlə dəvət edirik. Onlar gəlib Azərbaycanı gəzir, milli təamları dadırlar, tarixi-mədəni abidələri ziyarət edirlər və bütün bunları sosial şəbəkələrdə paylaşırlar. Bu da ölkəmizin təbliğatına ciddi töhfə verir.

Dövlət qurumları da bu istiqamətdə müəyyən işlər görür, müxtəlif sosial media fenomenlərini ölkəmizə dəvət edir və onların vasitəsilə Azərbaycanın reklamını aparır. Məsələn, bu günlərdə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Məhəmməd Əl-Nəhyənin Qarabağ səfəri ilə bağlı paylaşıdığı iki dəqiqəlik videoroliki ərəb dünyasında böyük rezonans doğurdu. Tanışlarımızın əksəriyyəti həmin videonu paylaşıb. Bu, həm işğaldan azad olunmuş ərazilərin beynəlxalq ictimaiyyətə Azərbaycan torpaqları kimi təqdim olunması, həm haqq-ədələtin bərpası, həm də həmin bölgələrin turizm potensialının təbliği baxımından çox mühüm göstəricidir. Təbii ki, Azərbaycana xarici ölkədən gələn hər bir əcnəbi vətəndaş bizim üçün turist sayılır. Bu turistlər təkcə paytaxt Bakı şəhərində deyil, həm də Bakı ətrafı və digər regionlara səfərlər edirlər. Onlar həmin bölgələrdə yerləşən tarixi-

iqim qurşaqları və landsaft müxtəlifliyi xarici turistlərə qısa müddət ərzində Azərbaycanın əhəmiyyətli hissəsini, turistik bölgələrin böyük qismini görmək imkanı yaradır. Məsələn, bir həftə ərzində turist ölkəmizin əsas turizm istiqamətləri ilə tanış ola bilər. Sosial şəbəkələrdən bu qədər istifadə etməklə turizmi strateji şəkildə inkişaf etdirmək mümkündür. Bu işləri həm açıq, həm də qeyri-açıq formada, müəyyən strategiyalar çərçivəsində planlamaq olar. Tanınmış səhifələri olan, geniş izləyici kütləsinə sahib sosial media bloggerlərini Azərbaycana dəvət etmək və onlara sərbəst şəkildə ölkəni tanımaq imkanı yaratmaq çox vacibdir. Onlar rəsmi müşahidə olmadan, qeyri-rəsmi formada sərbəst hərəkət etməli və öz təəssüratlarını rahat şəkildə paylaşmalıdırlar. Bu zaman hər bir blogger öz ölkəsindəki izləyici kütləsinə öz dilində, öz üslubunda, operativ və səmimi şəkildə məlumat ötürə bilər. Bu da Azərbaycanın turizm potensialının daha geniş kütlələrə çatdırılması baxımından çox effektiv vasitədir. Yəni, biz Azərbaycandan 10, 20, 30 və ya 40 nəfəri - misal üçün Kuveytə - göndərək orada Azərbaycanın təqdimatını keçiririk. Axşam tədbirləri, görüşlər və digər proqramlar həm dövlət, həm də özəl şirkətlər üçün böyük büdcə tələb edir.

Amma əgər biz oradan bir, iki və ya üç blogeri - qadın və ya kişi sosial şəbəkə fenomenini - Azərbaycana dəvət edib onların bütün məsərəflərini qarşılasaq, qonaqpərvərliyimizi göstərsək, düşüncə ki, Kuveytdəki yerli vətəndaşların ən azı 84%-i həmin blogerləri izləyir və nəticədə onlar Azərbaycanla bağlı indiyədək görmədikləri yerləri və məkanları həmin paylaşımlar vasitəsilə görəcəklər”.

Günel

“Əsrin Müqaviləsi” iqtisadi inkişafda dönüş nöqtəsi oldu”

“Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan neft strategiyasının təməli “Əsrin Müqaviləsi” sayılır. Bu strategiyanın mahiyyəti yalnız neft hasil edib satmaqdan ibarət deyildi, daha geniş bir dövlət konsepsiyası idi”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında iqtisadçı ekspert Samir Heydərov deyib.

Samir Heydərov sözlərinə belə davam edib: “Heydər Əliyevin neft strategiyasının əsasları xarici sərmayələrin cəlb və beynəlxalq əməkdaşlıq, enerji resurslarının milli mənafehlərə xidmət etməsi, neftdən gələn vəsaitin qeyri-neft sektoruna və sosial inkişaf layihələrinə yönəldilməsi, enerji ixrac marşrutlarının şaxələndirilməsi və strateji müstəqillik ilə təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsindən ibarət idi. Tarixi retrospektiv baxımdan Azərbaycan nefti dünya sənayesinin inkişafında mühüm yer tutmuşdur. XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvəllərində Bakı dünyanın əsas neft mərkəzlərindən biri idi. Nobel qardaşları, Rotşildlər kimi iri şirkətlər burada fəaliyyət göstərirdi. Sovet dövründə Bakı nefti II Dünya Müharibəsində SSRİ ordusunun yanacaq təminatında həlledici rol oynadı. Bu, Azərbaycan neftçilərinin strateji əhəmiyyətini bir daha göstərdi.

Müstəqillik dövrü və “Əsrin Müqaviləsi” Azərbaycanın tarixində dönüş nöqtəsi oldu. 20 sentyabr 1994-cü ildə bağlanan bu müqavilə Azərbaycanın iqtisadi inkişafına təkan verdi. Xarici sərmayələrin cəlb edilməsi ilə Xəzərin neft-qaz ehtiyatlarının istismarı başlandı və

MÜNASİBƏT

ölkənin müstəqil enerji siyasətinin əsası qoyuldu. Buna görə də Neftçilər Günü məhz həmin tarixi hadisə ilə bağlı qeyd olunur.

20 sentyabr – Neftçilər Günü Azərbaycanın həm tarixi

irsini, həm də bu günkü enerji siyasətini simvolizə edir. Bu gün ölkənin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində və strateji müstəqilliyinin möhkəmlənməsində mühüm rəmzi və praktiki əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan təkcə özünü təmin etmir, həm də regionun və Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır. Cənub Qaz Dəhlizi və digər kəmərlər bunun bariz nümunəsidir. Neft və qazdan əldə olunan gəlirlər Azərbaycanın iqtisadi müstəqilliyini möhkəmləndirir, dövlətin siyasi manevar imkanlarını genişləndirir. Bu resurslar infrastruktur, sosial layihələr və qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilir. 1994–2018-ci illər ərzində Azəri-Çıraq-Günəşli yatağından Dövlət Neft Fonduna 137 milyard 446 milyon ABŞ dolları vəsait daxil olmuşdur. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramları üçün isə 100 milyard manatdan çox vəsait investisiya şəklində qoyulmuşdur”.

G. Fərzəliyeva

Dövlət suverenliyi: qalibiyyət və sabitlik

Öndərimiz Heydər Əliyevin ən layiqli siyasi varisi, ölkə Prezidenti İlham Əliyev rəhbərliyi ilə daha müstəqil və dinamik xarakter aldı. İqtisadi, sosial sahədə inkişafa nail olunmaqla yanaşı ordu quruculuğunda da mühüm nəticələr olundu. Fətəh Sərkərdə, Prezident İlham Əliyev hər bir çxı-

Eldar İbrahimov
YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin İntizam komissiyasının sədri, professor

Reallıq ondan ibarətdir ki, hər bir xalq qələbələri, uğurları ilə ayaqda qalır və dünya miqyasında sayılan, seçilən millətlərdən olur. Həm də hərbi, siyasi, diplomatik qələbələri o xalqın nəinki bu gününə, eləcə də gələcəyinə də təsir edir. Birmənalı şəkildə demək olar ki, Azərbaycan 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan və 44 gün çəkən Vətən müharibəsi ilə 30 il erməni işğalı altında olmuş torpaqlarını azad etməklə qürurverici şanlı tarix yazdığı, bu da xalqımız üçün mühüm tarixi qələbədir.

Qələbənin əsası 27 Sentyabrda qoyulduğundan hər il bu gün Anım Günü olaraq qeyd edilir. Fətəh Sərkərdə, Prezident İlham Əliyev 2020-ci il dekabrın 2-də imzaladığı "Azərbaycan Respublikasında Anım Günü'nün təsis edilməsi haqqında" sərəncamla əbəiləşdirdiyi 27 Sentyabr Anım Günü ölkəmizdə olduğu kimi, dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan azərbaycanlılar, dost millətlər tərəfindən təntəli şəkildə qeyd edilir.

27 sentyabrda başlayan Vətənin bütövləşməsi uğurunda savaşa Azərbaycan xalqı və ordusu Prezident İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşməklə möhtəşəm birlik və bərabərlik nümayiş etdirdi. Bu birlik hesabına düşməni məhv edərək, ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz bərpa edildi. Azərbaycan Prezidenti, Fətəh Sərkərdə İlham Əliyev parlaq qələbə müjdesini xalqa çatdıraraq deməkdir: "İkinci Qarabağ müharibəsi bizim şanlı tariximizdir. Bu Qələbə tarixdə əbədi qalacaq. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri 44 gün ərzində düşməni ordusunu məhv edərək öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi. Mən dəfələrlə demişdim ki, Azərbaycan xalqı heç vaxt işğalla barışmayacaq. Dəfələrlə demişdim ki, nəyin bahasına olursa-olsun biz öz torpaqlarımızı geri qaytaracağıq. Dəfələrlə demişdim ki, düşməni öz xoşu ilə torpaqlarımızdan çıxmasa, biz onu torpaqlarımızdan qovacağıq və belə də oldu. Biz Birinci Qarabağ müharibəsindəki məğlubiyyətlə barışmadıq, güc topladıq, bütün gücləri səfərbər etdik, ordumuzu gücləndirdik, ölkə iqtisadiyyatını gücləndirdik, ölkəmizin nüfuzunu qaldırdıq və öz tarixi missiyamızı şərəflə yerinə yetirdik. Biz düşməni torpaqlarımızdan qovduq və ədaləti, beynəlxalq hüququ bərpa etdik. Biz milli ləyaqətimizi bərpa etdik. Bu gün Azərbaycan xalqı müzəffər xalq kimi yaşayır. Bu gün Azərbaycan dövləti qalib dövlət kimi yaşayır. Biz bundan sonra müzəffər xalq və qalib dövlət kimi əbədi yaşayacağıq".

Hərbi, siyasi qələbələrə gedən yolun başlanğıcı

Azərbaycanın qazandığı siyasi, hərbi, iqtisadi uğurları 2003-cü ildən sonra Ulu

şında, əhali ilə görüşlərində erməni işğalına son qoyulacağı barədə qətiyyətli fikirlər söyləyirdi. Nəhayət sözlər real addımlara və əməllərə keçdi. 2016-cı ilin aprelində Müzəffər ordumuz öz gücünü erməniləri bir sıra məntəqələrdə məhv edib, sıradan çıxartmaqla dünyaya nümayiş etdirdi. Aprel döyüşlərində qəhrəman ordumuz Ermənistanın tərribatına cavab olaraq keçirdiyi əks-hücum əməliyyatı nəticəsində Füzuli, Cəbrayıl və Ağdərə rayonlarının ərazilərinin bir qismini, ümumilikdə 2 min hektardan çox torpağı işğalçılardan təmizləyərək böyük bir əraziyə nəzarəti ələ aldı. Bu döyüşlərin ən mühüm yekunu Lələtəpə yüksəkliyinin azad olunması və bununla da Cocuq Mərcanlıın təhlükəsizliyinin təmin edilməsi oldu. 2018-ci ilin may ayında isə Naxçıvan Muxtar Respublikasının 11 min hektardan çox ərazisi, o cümlədən Şərur rayonunun Günnüt kəndi düşməndən azad edildi, dövlət sərhədi boyunca əlverişli yüksəkliklər ələ keçirildi, Yerevan–Gorus–Laçın yolu nəzarətə götürüldü.

Cəmi 44 gün çəkən əməliyyatlarla ermənilər ağ bayraq qaldırdılar

Erməni terror maşınının ardıcıl terror aktları törətməklə sərhədboyu ərazilərdə yaşayan əhaliyə təhlükə yaratması, eləcə də işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərini sülh yolu boşaltmaq istəməməsi Azərbaycanı qətiyyətli addımlar atmağa söv etdi. Nəticədə Azərbaycan Prezidenti, Fətəh Sərkərdə İlham Əliyevin əmri ilə Azərbaycanın Müzəffər ordusu düşməni məhv edib, ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmək üçün hərbi əməliyyatlara başladı. Bu əməliyyatlar cəmi 44 gün çəkdi. Azərbaycan ordusunun döyüşlər zamanı 300-ə qədər kəndi, 5 şəhəri, 4 qəsəbəni, xeyli sayda strateji yüksəklikləri işğaldan azad etməsi noyabrın 10-da Azərbaycanın hərbi-siyasi Qələbəsinin və Ermənistanın kapitulyasiyasının təsdiqi olan Bəyanatın imzalanması ilə nəticələndi. Yenilməz Sərkərdə, Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı əsasında Qarabağın ürəyi Şuşanın işğaldan azad edildiyi gün- 8 noyabr Zəfər Günü kimi təsis olundu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şuşanın işğaldan azad edilməsi ilə bağlı xalqa müraciətində demişdir: "Mən bu gün Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdim, onun ruhu qarşısında baş əydim. Ürəyimdə dedim, xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik! Bu, böyük Qələbədir! Bu gün şəhidlərimizin, Ulu Öndərin ruhu şaddır! Gözün aydın olsun Azərbaycan! Gözünüz aydın olsun dünya azərbaycanlıları! Mən bu günlərdə dünya azərbaycanlılarından və Azərbaycanda yaşayan insanlardan minlərlə məktub alıram. Hər gün minlərlə məktub. Sadəcə olaraq, heylsilənirəm ki, bütün bu məktubları oxuya bilmirəm. Sadəcə olaraq, vaxt çatmır. Nə qədər gözəl sözlər, nə qədər böyük dəstək göstərilir. Bu gün biz bir daha bütün dünyaya sübut edirik ki, biz böyük xalqıq, biz məğrur xalqıq! Biz yenilməz xalqıq! Biz döyüş meydanında düşməni yerini göstəririk!".

"Laçın" Nəzarət-Buraxılış Məntəqəsinin qurulması

2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanata zidd olaraq Ermənistan Azərbaycanla sərhəddə və Qarabağdakı tər-töküntülərdən ibarət ordusunun qalıqları ilə tərribatlar törədirdilər. 2021-ci ilin noyabrında və 2022-ci ilin sentyabrında sərhəddə baş verən erməni tərribatlarını buna misal olaraq göstərmək olar. Ermənistan tərəfindən 22 aprel tarixində birtərəfli qaydada Azərbaycan ilə sərhəddə Laçın–Xankəndi yolunun girişində nəzarət buraxılış məntəqəsinin qurulmasına cavab olaraq 2023-cü il aprel 23-də Azərbaycan Dövlət Sərhəd Xidmətinin bölmələri tərəfindən Azərbaycanın suveren ərazilərində, Ermənistan ilə sərhəddə, Laçın–Xankəndi yolunun başlanğıcında "Laçın" Nəzarət-Buraxılış Məntəqəsi qurulmuşdur. "Laçın" Nəzarət-Buraxılış Məntəqəsi qurulmasından sonra Qarabağdakı erməni separatçıların Ermənistanla əlaqələri kəsilsə də Rusiyanın müvəqqəti olaraq yerləşən sülhməramlı qüvvələrindən silah-sursat almaqla mövqelərini möhkəmləndirməyə çalışmışlar. 2023-cü ilin martında Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan

Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən geniş-miqyaslı tərribatların qarşısının alınması və Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqlarının tərtilah edilərək torpaqlarımızdan çıxarılması, həmin ərazilərdə Azərbaycan Respublikası konstitusiyaya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə antiterror əməliyyatına başlanmışdır. Cəmi 23 saat davam etmiş və sentyabrın 20-də başa çatmış əməliyyat nəticəsində rəşadətli Azərbaycan Ordusu qarşısına qoyulmuş bütün vəzifələri yüksək peşəkarlıqla yerinə yetirmişdir.

23 saat 43 dəqiqə ərzində erməni separatçıları ağ bayraq qaldırdılar

Cəmi 23 saat 43 dəqiqə ərzində erməni separatçıları ağ bayraq qaldırmağa məcbur oldular. Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin ön xətt və dərinlikdə olan mövqeləri və uzunmüddətli atəş nöqtələri, eləcə də döyüş vasitələri və hərbi təyinatlı obyektləri yüksək dəqiqlikli silahların tətbiqi ilə sıradan çıxarıldı. Erməni separatçıları təlim olduğdan sonra 2023-cü il sentyabrın 20-də saat 13:00-da lokal xarakterli antiterror əməliyyatı dayandırıldı. - Antiterror əməliyyatı zamanı hərbiçilərimiz böyük qəhrəmanlıq, şücaət, peşəkarlıq göstərmişlər. Ağır relyef şəraitində, düşməni tərəfin-

silahlı qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri Şuşa istiqamətində tərribatlar törətmiş, aprel və may ayında isə şərti dövlət sərhədi istiqamətində Azərbaycan Ordusunun mövqeləri atəşə tutulmuşdur. Erməni kəşfiyyat-diversiya qrupları tərəfindən Əhmədabəyli–Füzuli–Şuşa avtomobil yolunda terror məqsədilə əvvəlcədən quraşdırılmış minaların partlaması nəticəsində mülki şəxslər, Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının hərbi qulluqçuları şəhid oldu və yaralandı. Bununla yanaşı, ordumuzun bölmələri minaatanlardan və müxtəlif çaplı atıcı silahlardan atəşə tutuldu. Nəticədə, Azərbaycan Ordusunun iki hərbi qulluqçusu yaralandı. Həmin gün Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində qanunsuz yerləşdirilmiş erməni silahlı qüvvələrinin növbəti terror aktı nəticəsində Ağdam və Şuşa şəhərlərində müvafiq olaraq iki mülki əməkdaş həlak oldu. Qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələrinin döyüş mövqelərini gücləndirməsi və bölmələrini yüksək döyüş hazırlığı səviyyəsinə gətirməsi Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən təsbit edildi. Bütün bu tərribatların qarşısının alınması, üçtərəfli Bəyanatın müddəalarının icrasının təmin olunması, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror əməliyyatına başlandı. 2023-cü il sentyabrın 19-da Azərbaycanın

dən uzun illər böyük mühəndislik işləri nəticəsində istehkamların mövcudluğu şəraitində, düşməni mövqelərinin təpələrdə, əlverişli yerlərdə yerləşdirilməsinə baxmayaraq, bizim hərbiçilərimiz qəhrəmanlıq, peşəkarlıq göstərmişlər və qısa müddət ərzində bütün istiqamətlər üzrə əhəmiyyətli dərəcədə hərbi uğurlar əldə etmişlər. 406 kvadratkilometr ərazi yad ünsürlərdən təmizlənərək Ordumuzun tam nəzarəti altına alındı. Əməliyyat zamanı düşməni ölə 310 nəfər və yaralı 614 nəfər olmaqla xeyli canlı qüvvə itirdi. Ordumuzun dəqiq zərbələri nəticəsində düşmənin 8 tankı, 22 artilleriya qurğusu, 14 minaatanı, 3 zenit kompleksi, 8 radioelektron mübarizə vasitələri, 9 hərbi nəqliyyat vasitəsi olmaqla çoxsaylı silah və texnikası məhv edildi. Bundan başqa, 1731 müxtəlif döyüş texnikası, eləcə də 18 min 664 atıcı silah ələ keçirildi.

2023-cü il sentyabrın 19-da başlayan və 23 saat 44 dəqiqə çəkən antiterror əməliyyatları ilə Qarabağdakı separatizm tamamilə sıradan çıxarıldı və terrorçular həbs edilərək istintaqa təhvil verildi. Artıq Qarabağımız rahat nəfəs alır, aparılan geniş miqyaslı quruculuq, abadlıq, təmir işlərindən sonra insanlar öz doğma yurd-yuvalarına qayıdılar. Bu qayıdış isə əbədidir. Əminliklə demək olar ki, Azərbaycan bundan sonra daha da inkişaf edəcək və yeni-yeni zəfərlərə, qələbələrə imza atacaq.

Ümumi Əmək Konfederasiyasının (CGT) həmkarlar ittifaqının məlumatına görə, bir milyondan çox insan küçələrə çıxıb. Bu arada, səlahiyyətli təxminən 500 000 etirazçının olduğunu bildirdi. Polisin məlumatına görə, təkcə paytaxtda keçirilən mitinqdə təxminən 50 min insan iştirak edib, daha on minlərlə insan Lion və Marseldəki etirazlara qatılıb. Etirazçılar dövlət xərclərinin azaldılmasına, dövlət xidmətlərinin azaldılmasına, işsizlikdən sığorta islahatı və sosial müavinətlərin dondurulmasına qarşı çıxıblar. Ölkə üzrə tətillər dövlət qurumlarını iflic etdi: müəllimlərin yalnız üçdə biri məktəblərə hesabat verdi və işçilərin 10% -dən çoxu tətil edib.

Etirazlar digər sektorlara da təsir edib: Parisdə metro xidməti məhdudlaşdırıldı və ölkə daxilində ictimai nəqliyyat yavaşlayıb. Bundan əlavə, elektrik enerjisi istehsalı dörd nüvə reaktorunun hasilatına bərabər səviyyəyə düşüb. Nantda gözyaşardıcı qazdan

etdi ki, bu da kabinetinin süqutuna səbəb ola bilər.

Bu cümə axşamı qatıldığı Marseldə nümayişin kənarında, "Fransa Bowed" partiyasının lideri və şəhər şurasının keçmiş üzvü Jean-Luc Mylenchon bir daha Emmanuel Macronu ölkəni bürüyən böhrana son qoymaq üçün istefaya çağırıb. "Respublika prezidenti siyasətdən getməlidir, çünki baş verənlərə görə məsuliyyət daşıyır", – Jan-Lyuk Melenşon tələb edib. "Xatırladıram ki, yenidən seçildiyi vaxtdan bəri o, hər seçkidə və 4 baş naziri udub. Normal demokratik şəraitdə biz bundan nəticə çıxarırdıq. O, müqavimət göstərməyə çalışır. Bu, ona xas haldır, amma bundan yaxşı heç nə olmayacaq. Hərəkət başlayıb, bu da keçəcək". Altıncı Respublikanın yaradılmasının tərəfdarı "Həll respublika prezidentinin istefasıdır" deyə ısrar edir. "Ölkəmizin çatdığı [sosial] gərginlik səviyyəsini və sənaye və maliyyə qeyri-müəssək-

Fransada "qara cümə axşamı"

Fransanın hər yerində yeni baş nazir Sebastien Lecornu tərəfindən dəstəklənəcəyi gözlənilən qənaət tədbirlərinə etiraz olaraq genişmiqyaslı ümummilli tətil keçirilib. Tətili təşkil edən həmkarlar ittifaqları hökumətdən ən varlı vətəndaşlara əlavə vergilər qoymağı, səhiyyə və təhsildə ixtisarlardan əl çəkməyi və pensiya sistemindəki qeyri-populyar dəyişiklikləri ləğv etməyi tələb ediblər. Yerli media bu günü "Qara cümə axşamı" adlandırır. Daxili İşlər Nazirliyinin hesablamalarına görə, etirazlarda cəmiyyətin bütün təbəqələrini - dövlət qulluqçuları və müəllimlərdən tutmuş energetika işçilərinə, əcaçılara və nəqliyyat işçilərinə qədər təmsil olunan 800 000-ə qədər insan iştirak edib. Fransa Demokratik Əmək Konfederasiyasının (CFDT) baş katibi Marilise Leon, "Bu, hökumətə açıq xəbərdarlıqdır" deyib. Parisdə etiraz yürüşü gənortadan sonra bir neçə min insanın toplaşdığı Bastiliya meydanında başlayıb. Lion, Nant, Nitsa və digər şəhərlərdə polislə toqquşma və xüsusilə aqressiv nümayişçilərin həbsi ilə müşayiət olunan etirazlar şəhər tezdən başlayıb.

Nümayişçilər yolları bağlayıb, ictimai binaları, təhsil müəssisələrini, fabrikləri və hərbi zavodları mühasirəyə alıblar. Paytaxtda etirazçılar zibil qutularını yandıraraq, hüquq-mühafizə orqanlarına fişəng və butulkalarla hücum ediblər. Polis gözyaşardıcı qaz və dəyənəklərlə cavab verib. Ən aqressiv etirazçılar potensial iğtişaşlar və qırqınlar ərafəsində sahibləri pəncərə və qapılarını kontrplakla bağlaya bilməyən mağaza və bank şüşələrini sındırdılar. Həmkarlar ittifaqı kolonnalarının marşrutu boyunca bir neçə avtobus dayanacağı da dağıdılıb. Ölkə daxilində asayışı qorumaq üçün iğtişaşlara nəzarət bölmələri, zirehli maşınlar və pilotsuz uçuş aparatları da daxil olmaqla 80 min hüquq-mühafizə orqanının əməkdaşı yerləşdirilib.

181 nəfər saxlanılıb

Fransa Daxili İşlər Nazirliyi ölkə boyu keçirilən kütləvi etirazlar zamanı 181 nəfərin saxlanıldığını bildirib. Məlumatla görə, onlardan 31-i Parisdə saxlanılıb. 10-dan çox insan yaralanıb. Etirazçılar Fransanın yeni baş naziri Sebastien Lecornunun büdcə qərarlarına təsir göstərməyə çalışırlar. Hökumət büdcə kəsiri və böyük dövlət borcuna görə qənaət siyasəti təklif edir. Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, ən azı yarım milyon Fransa vətəndaşı etiraz aksiyası keçirib. Fransanın ən böyük həmkarlar ittifaqı olan CGT bir milyondan çox insanın küçələrə çıxdığını iddia edir.

Bundan başqa, nümayişçilər iki il sonra fransızların təqaüdə çıxması ilə nəticələnən

Makronun istefası gündəmdədir

Fransanın pensiya sistemində 2023-cü il islahatının ləğvini tələb edirlər. CGT-nin baş katibi Sofi Binet bildirib ki, islahatın ləğvi "demokratik böhrandan çıxmaq" üçün lazımdır. Fransa prezidenti Emmanuel Makronun bir həftə əvvəl baş nazir təyin etdiyi Sybastien Lecornu "vəziyyəti çox diqqətlə izləyir", onu müşayiət edənlər BFM TV-yə deyiblər. Hökumət dövlət xərclərini azaltmaqla, dövlət xidmətlərini ixtisar etməklə, işsizlikdən sığortada islahatları həyata keçirməklə və sosial müavinətləri dondurmaqla büdcəni azaltmağı planlaşdırırdı. "France 24"-ün sentyabrın 18-də verdiyi xəbərlərə görə, Fransa şəhərlərində təxminən yarım milyon insan hökumətin iqtisadi və sosial siyasətlərinə, xüsusən də büdcə və sosial müavinətləri azaltmaq planlarına etiraz etmək üçün küçələrə çıxıb.

istifadə edən polisə toqquşma, Lionda isə etirazçılar arasında yaralananların olduğu bildirilir.

"Çözüm Makronun istefasıdır"

"Le Figaro" yazır ki, "Fransa itaətsizlər" partiyasının lideri Jan-Lük Melenşon Makronu istefaya çağırıb. Siyasətçi hesab edir ki, yalnız bu ölkəni bürüyən böhrana son qoya bilər. Oxucular Mylenchon ilə razılaşır: onlar inanırlar ki, fransızların 85%-i bunu istəyir. Marseldən olan keçmiş parlamenti "France Insubordinate"-in lideri nümayişdə iştirak etdiyi Köhnə Limanı ziyarət edib. O, yenidən Emmanuel Makronu istefaya çağırıb. Mylenchon həmçinin Sybastien Lecornu-dan hökumətinə etimad səsverməsinə başlamasını tələb

killiyini nəzərə alaraq, islahatlar üçün hərəkət yaratmaq lazımdır".

Etimadsızlıq səsverməsi

Bundan əlavə, Jean-Luc Mylenchon Fransanın yeni baş nazirini "buna mümkün qədər tez son qoymaq" üçün kabinetinə etimad səsverməsinə başlamağa çağırıb. "Müsyö Lekornu, mənim fikrimcə, heç nəyə nail olmayacaq və bu, tamamilə proqnozlaşdırıla bilən idi" deyən Jean-Luc Mylenchon, "hökumətə etimad məsələsinə səsverməyə qoysa, bunu qəbul etməyəcəyinə" əminliyini ifadə edib, çünki "biz vahid sol cəbhə olaraq etimadsızlıq səsverməsinə səs verəcəyik. Bundan sonra ya səsvermənin təşəbbüskarı olacaq, ya da elan etdiyimiz etimadsızlıq səsverməsinə daşıyacağıq".

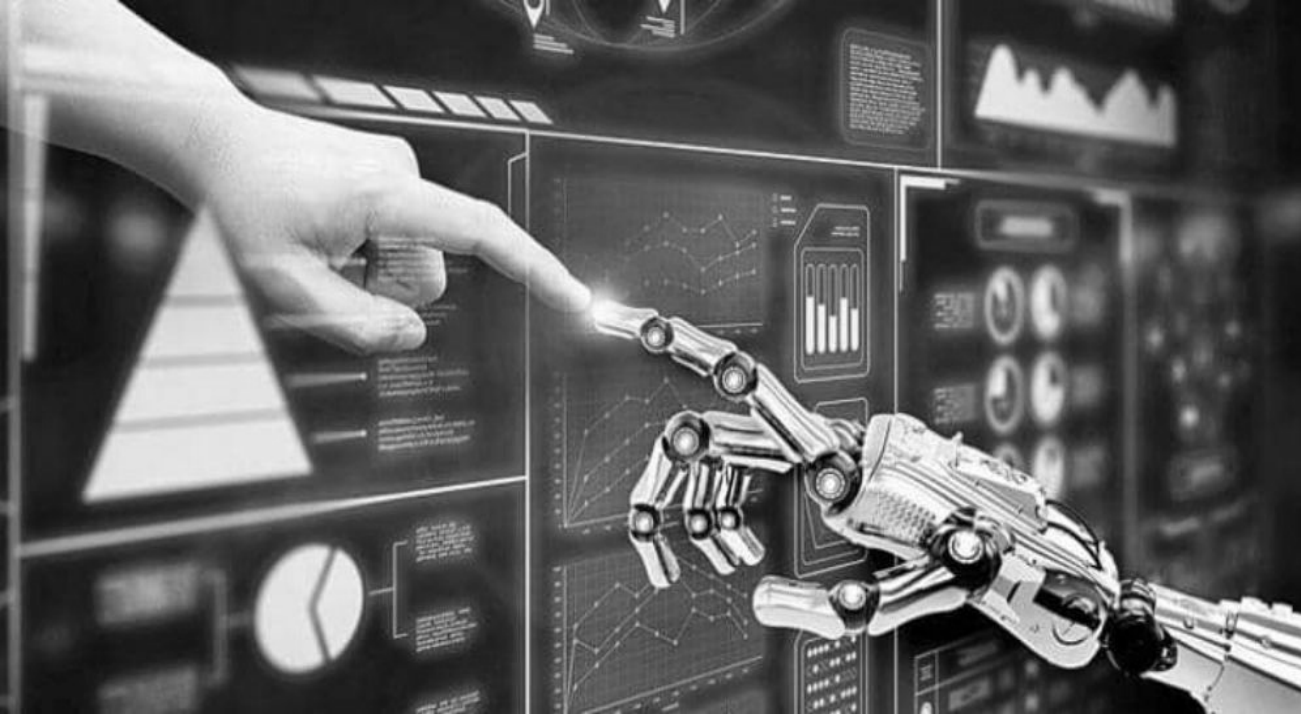
Üsyançıların lideri istefa vermiş daxili işlər naziri Brunonu da təsadüfən təpikləyib. "Bu adam yerişən bir təxribatdır və Respublika Prezidenti onu ağılına gətirsə yaxşı olar" Mylenchon qeyd edib. O, əvvəllər nümayişçiləri sakitliyə çağırıb ki, onlar Retaillonun "əlində oynamasınlar" və "özünü xilaskar kimi göstərmək üçün zorakılığa ehtiyacı olacaq". "Vaxtını müxtəlif sosial qrupları bir-birinə qarşı qoymaqla keçirən, onu çox da narahat etməyən islamofob və ya irqçi cinayətlər törədildə səssiz qalan və sonra hər şeydə sizi günahlandıran milli siyasi liderlə ne edək? Mylenchon hiddətlə soruşub. "Bu adam iyrendir" - tabe olmaları lideri sözüne yekun vurub.

Fransa maliyyə böhranında

Karyera diplomati və Fransanın AB-dəki keçmiş səfiri Pierre Sella bildirib ki, Fransa kritik maliyyə vəziyyətindədir. Bu gün respublika adambaşına düşən gəlirə görə Avropa İttifaqında onuncu yerdədir. Bu, iqtisadiyyatda və maliyyədə suverenlikdən imtina etməyin qiymətidir. Fransanın mövqeyi bir qədər zəifləyib. Bu, xüsusilə, Fransanın hazırda adambaşına düşən gəlirə görə Avropada yalnız onuncu yerdə olmasında aydın görünür ki, bu da kifayət qədər xəbər verir. Avrozona ölkələrinin reytinginə baxsaq, biz ən pis deyilik, amma yenə də siyahının sonundayıq. Bu xəritədən aydın olan odur ki, Fransa artıq Şimal ölkəsi deyil.

Avronun döviyyəyə buraxılması ilə Cənub kateqoriyasına keçib. Və ola bilsin ki, vəziyyəti daha da pisləşdirən digər Güney ölkələri öz maliyyələrini, həm büdcələrini, həm də borclarını son illərdə olduğundan daha sürətlə nizamlayırlar. Üstəlik, italyanlar, ispanlar və portuqallar tendensiyanın tərsinə döndüyünü görür, Fransa isə əksinə, borc vəziyyətinin pisləşməsinə davam etdirir.

V.VƏLİYEV

Psixoloq: “Süni intellekt insanlara zərər verəcək”

Son zamanlar bir çox insan gündəlik sıxıntılarını aradan qaldırmaq üçün, hər hansı bir probleminin həllində alternativ məsləhətlər almaq üçün süni intellektə müraciət edir. Bu vəziyyət mühüm bir sual meydana çıxarır: "Süni intellekt peşəkar bir terapiyanı əvəz edə bilirmi?" Mütəxəssislərin dəqiq cavabı belədir: “Qətiyyən yox!”.

Süni intellektə psixoloji vəziyyəti ilə bağlı informasiya yazıb ondan terapiya dəstəyi tələb edən insanların sayının gündən-günə artması ilə bağlı türkiyəli psixoloq Fatma Qayım narahatlıqlarını dilə gətirib. O deyir ki, peşəkar terapiya insana özünü ifadə edə biləcəyi təhlükəsiz məkan yaradır, lakin süni intellektdən mədət umanlar onun verə biləcəyi zərərləri anlamır.

Psixoloq bildirib ki, texnologiyanın son kəşfinin verdiyi səthi təkliflər insanlar tərəfindən ciddi qəbul edilir. Psixoloji problemi olan insanların süni intellektə müraciət etməsinin təhlükəli nəticələrə səbəb ola biləcəyini bildiren mütəxəss, “Süni intellekt bir anlıq rahatlama təmin edə bilsə də, heç vaxt həqiqi terapiyanın yerini tuta bilməz. Psixoloji olaraq sağlamlıq problemləri olan insanlar müalicə üçün mütləq peşəkar dəstək axtarmalıdır” deyib.

Psixoloqun sözlərinə görə süni intellekt xüsusilə insan psixologiyasının mürəkkəb vəziyyətlərində qeyri-adekvatdır: “O canlı deyil, peşəkar deyil və sizi şəxsən müayinə edə bilməz. Bundan əlavə, əgər bir insanın

ciddi psixoloji narahatlığı varsa süni intellektdən aldığı səthi təkliflər mütəxəssis nəzarəti olmadan tətbiq edildikdə ciddi mənfi nəticələrə səbəb ola bilər. Nəticə olaraq, pasiyent zərər görə bilər. Günü süni intellektlə açıb, onunla bitirən insanlar var ki, onun verdiyi məsləhətlərlə addım atır. Bu artıq psixoloji problemdir, süni intellektin verdiyi məsləhətlər o insanlarda dərhal

rahatlama təmin edə bilsə də, canlı və peşəkar terapiyanı əvəz edə bilməz. Psixi sağlamlıq problemləri olan insanlar mütləq peşəkar dəstək almalıdırlar. Unutmayın, süni intellekt həkim deyil, canlı deyil, o sadəcə məlumatlar toplusudur”.

İnsanlar əsasən əlçatanlığına görə süni intellektdən psixoloji yardım istəyir. Çünki o ödənişsiz məsləhət verir, onun qəbulu asandır. Psixoloqa getmək istəməyən və ya bunun üçün maddi imkanı olmayan insanlar üçün süni intellekt ilkin dəstək ola bilər. Bəzi hallarda insanlar öz problemini canlı ifadə edə bilməməkdən qorxur, bəzən stiqmadan, qınaqdan çekinirlər. Süni intellekt canlı deyil, insan deyil, stiqma göstərmir və bu insanlar üçün ideal həmsöhbət hesab edilir.

Dünya mətbuatından müxtəlif məqalələrə nəzər saldıqda görmək olur ki, hər gün dünyada milyonlarla insan süni intellektdən sosial-psixoloji vəziyyətinə görə məsləhət istəyir. Emosional vəziyyətlərdə onunla söhbət etmək istəyənlər, dərindən bölüşən, probleminin həllində alternativ fikirlərini soruşan milyonlarla insan var. Süni intellekt vəziyyətdən çıxış üçün sadə məsləhətlər verə, stress anında sizi rahatladır bilər, lap stresslə mübarizə üsulları, nəfəs məşqləri, özünü sakitləşdirmə texnikaları da təklif edə bilər. Bir sözlə, süni intellekt insanların həyatında əhəmiyyətli yere sahibdir. Bu isə zamanla sosiallaşmanın azalmasına, özünəqapanmaya və ünsiyyətsizliyə gətirib çıxaracaq.

Lalə Mehralı

Elçin Bayramlı

Demoqrafik fəlakətə doğru: necə xilas ola bilərik?

Azərbaycanda son bir neçə ildə əhalinin sayının və evliliklərin azalması, boşanmaların kəskin artması, buna paralel olaraq da uşaq doğumunun xeyli azalması halları müşahidə olunur. Son 10 ildə ailələrin qurulması və uşaq doğumu 40 faiz azalıb, boşanmalar isə 50 faizə çatıb. Bəs, sosial-iqtisadi problemlər həll olunmadan və milli-mənəvi dəyərlər gücləndirilmədən Azərbaycanda ailə institutunu möhkəmləndirmək, evliliklərin sayını artırmaq mümkündürmü? Gəlin vəziyyəti və səbəbləri nəzərdən keçirək.

Evliliklərin azalmasına 2 əsas səbəb təsir göstərir: bunlar sosial-iqtisadi faktorlar, bir də mənəvi-psixoloji deqradasiyadır. Sosial-iqtisadi faktorlar gənclərin evsizliyi, işsizliyi, gəlir azlığı kimi problemlərdir. Bu səbəbdən gənclər evlənmək istəmir, nəinki ev sahibi olmaqda, normal gəliri olan iş tapmaqda çətinlik çəkirlər, heç toy xərclərini belə ödəyə bilmirlər. Yeri gəlmişkən, indiki toylar Azərbaycan xalqına qarşı sosial cəhətdən açıq terrorudur. Evlənmələrin qarşısını alan səbəblərdən biridir. Təsəvvür edin ki, 30-40 min toy-nişan xərcləri lazımdır. Bunun heç bir sadə ailə öhdəsindən gələ bilməz. Orta statistik azərbaycanlı üçün belə bu çətinidir. Hələ bundan başqa evlənmək üçün ev almaq, normal iş sahibi olmaq lazımdır ki, bu da yoxdur. Əsas səbəblərdən biri budur.

Digər əsas səbəb isə mənəvi-psixoloji deqradasiyadır. Sosial təminat, maddi gəlir cəhətdən problemli olmayan müasir gənclər evlənmək istəmir, öz həyatını əyləncəyə, gəzintiye sərf etmək istəyir. Ailəyə, uşağa yox. Bir çox gənclərdə şüur, psixologiya dəyişibse, Qərb təbliğatına, Qərb dəyərlərinə keçibse, milli-mənəvi dəyərlərimizi arxa plana atıbsa, o artıq həyatını əyləncəyə, özünə həsr etməyə çalışır. Bu da son 20-30 ildə fasiləsiz olaraq televiziya-larda və internetdə aparılan psixtron terrorun nəticəsidir. Müsirlər, azadlıq şüurları altında milli-mənəvi dəyərlərimizi məhv etdilər. Bunun faciəvi nəticələri artıq ortadadır.

Qeyd etdiyimiz bu 2 əsas səbəb- sosial-maddi problemlər və mənəvi-psixoloji deqradasiya evliliklərin azalmasına, uşaq doğumunun kəskin aşağı düşməsinə səbəb olur. Əhalinin artımı dayanır, əhalinin strukturunda gənclərin, uşaqların payı azalır, boşanmalar üzrə dünya rekorduna çatmışıq, evliliklərin sayı kəskin aşağı düşüb.

Bunların hamısı birlikdə çox ciddi strateji milli təhlükəsizlik məsələsidir. Bununla bağlı dövlət xüsusi siyasət həyata keçirməlidir. Ailələrə sosial-iqtisadi dəstək paketləri tətbiq olunmalıdır- buraya uşaq pulunun verilməsi, gənclərin güzəştli uzunmüddətli kreditlə sosial evlər alması da daxildir. Gənclərin iş yeri məsələsi, məşğulluğunun həlli, normal gəlir əldə etməsinə çalışmaq lazımdır. Eyni zamanda milli-mənəvi dəyərlərimizi, milli ailə modelimizi təbliğ olunmalıdır ki, gənclər normal yaşda evlənsinlər, ailə, uşaq sahibi olsunlar. Yoxsa indiki gənclər 35 yaşa qədər evlənmir, bu çox ciddi problemdir.

Bundan başqa, dövlət çoxuşaqlılıqı təbliğ etməlidir. Bütün ölkələrdə belə proqramlar həyata keçirilir. Avropa ölkələrində, Rusiyada və digər MDB ölkələrində və bir çox digər ölkələrdə 3 və daha çox uşaqı ailələrə dövlət sosial yardımlar, müxtəlif güzəştlər tətbiq edir.

Azərbaycanda isə çoxuşaqlılıq 6 uşaqdan başlayır ki, bu da adekvat deyil, çünki 6 uşaqı ailə demək olar ki, yoxdur, artıq 3 uşaqı ailələrə nadir rast gəlinir. Ölkədə çoxuşaqlı ailə anlayışının 6 uşaqdan 3 uşaqlıya endirilməsi ilə bağlı təkliflər səsləndirilir. Azərbaycanda bu qəbildən olan 100 mindən çox ailə var. Yeni çoxuşaqlı ailə modeli 6-dan 3-ə endirilsə, 100 mindən çox ailədə yaşayan uşaqlar sosial müavinət ala biləcəklər.

Göründüyü kimi, bu çox aşağı rəqəmdir və dövlət büdcəsi üçün yük təşkil etməyəcək. Əgər bütün uşaqlara uşaqulu verilə bilmirsə, heç olmasa 3 və daha çox uşaqı ailələrə verilməlidir. Bundan əlavə, çoxuşaqlı ailələrə, ev, torpaq sahəsi, özünüməşğulluq çərçivəsində müəyyən vasaitlər verilməlidir.

Əgər ailələrin qurulması təşviq olunmasa, çoxuşaqlılıqı təbliğ olunmasa, boşanmaların qarşısı alınmasa, əhalimiz getdikcə daha çox demoqrafik faciə ilə qarşılaşacaq və azalmalar bu temple davam etsə bir neçə onillik ərzində xalqımız tarix səhnəsindən silinə bilər. Bu səbəbdən də dövlət ailələrlə bağlı genişmiqyaslı dövlət proqramı həyata keçirməlidir. Onsuz da bunun üçün gecikmişik, amma heç olmasa indi bunu etmək lazımdır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur Azərbaycanın yeni inkişaf mərhələsinin simvoluna çevrilib. illərlə işğal altında qalan, dağıntılarla üz-üzə qalmış torpaqlar bu gün sürətli bərpa və quruculuq prosesi ilə yeni həyat qazanır. Dövlət siyasətinin əsas istiqaməti məhz bu ərazilərin sosial-iqtisadi dirçəlişi, dayanıqlı məskunlaşması və sakinlərin firavan yaşaması ilə bağlıdır.

Prezident İlham Əliyev Xocavənd rayonunun Qırmızı Bazar qəsəbəsində Qırmızı Bazar, Hadrut qəsəbələrinin və Sos kəndinin sakinləri ilə görüşündə bu məsələ barədə danışib. Ölkə başçısı qeyd edib ki, biz beş il ərzində şəhərlər, kəndlər, körpülər, tunellər, su anbarları, elektrik stansiyaları qurmuşuq: “Yeni, burada – Qarabağda və Zəngəzurdə gedən quruculuq dünyanın heç bir yerində yoxdur. Əsas odur ki, Azərbaycan xalqı rahat yaşasın, xoşbəxt yaşasın, sülh içində yaşasın”. Bu yanaşma göstərir ki, Azərbaycanın qarşısında duran əsas məqsəd təkəcə əraziləri bərpa etmək deyil, həm də burada insanların xoşbəxt və təhlükəsiz şəraitdə yaşamasını təmin etməkdir.

İşğaldan azad olunmuş torpaqlarda həyata keçirilən layihələrin içində infrastrukturun bərpası xüsusi önəm kəsb edir. Çünki yollar, körpülər, enerji, su və rabitə xətləri olmadan nə iqtisadi potensialdan səmərəli istifadə mümkündür, nə də insanların normal yaşayışı. Bu səbəbdən ilkin mərhələdə əsas diqqət məhz müasir infrastrukturun qurulmasına yönəldildi. Son illərdə elektrik şəbəkələrinin yenilənməsi, su və qaz təchizatı sistemlərinin qurulması, rabitə və internet xidmətlərinin yaradılması regionun iqtisadi integrasiyasına təkan verdi və Böyük Qayıdışın sürətlənməsinə şərait yaratdı. Prezidentin mütəmadi olaraq Qarabağa və Şərqi Zəngəzura səfərlər etməsi, yeni yaşayış məhəllələrinin istifadəyə verilməsi, təməlqoyma mərasimlərinin keçirilməsi dövlətin bu prosesə necə ciddi yanaşdığını bir daha göstərir.

Bu gün Şuşa, Xankəndi, Ağdam, Füzuli, Kəlbəcər və digər şəhərlər bərpa və yenidənqurma mərkəzinə çevrilib. Yeni yaşayış evlərinin, məktəblərin, xəstəxanaların, digər sosial obyektlərin inşası ilə yanaşı, tariximizə və milli kimliyimizə aid mədəniyyət və dini abidələr də bərpa olunur. Beləliklə, Qarabağın bugünkü simasında həm müasirlik, həm də tarixi irsimizin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi dayanır. Gənc nəslin milli kimliyini itirməməsi, öz torpağı ilə bağlı məsuliyyət hissini duyması baxımından bu yanaşma mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Artıq 20-dən çox yaşayış məntəqəsinə köç baş tutub. Rəqəmlər göstərir ki, 2021-ci ildən bəri Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasına 19 milyard manatdan çox vəsait sərf edilib. Bu gün bölgədə yaşayan və çalışanların sayı 50 min nəfərə yaxınlaşır. “Böyük Qayıdış” proqramına əsasən isə 2026-cı ilin sonunadək 140 min nəfərin

Qarabağ və Zəngəzur: quruculuğun tək ünvanı!

doğma yurduna köçürülməsi planlaşdırılır. Əvvəlki illərdə infrastrukturun bünövrəsi qoyulubsa, növbəti mərhələdə sosial və iqtisadi layihələrin miqyası daha da genişlənəcək. Xüsusilə Qarabağın təbii sərvətlərinin istifadəyə verilməsi, zəngin təbiətə və nadir ekosistemə malik bölgələrin beynəlxalq turizm mərkəzinə çevrilməsi prioritetlərdən biridir.

Enerji və nəqliyyat sahəsində əldə edilən uğurlar da diqqət çəkir. Müasir standartlara uyğun qurulan enerji sistemi bütün Qarabağı əhatə edən dairəvi şəbəkə ilə Azərbaycanın ümumi enerji təsərrüfatına qoşulub. 280 meqavat gücündə su elektrik stansiyaları fəaliyyətə başlayıb və buradan əldə edilən enerji digər bölgələrə ötürülür. Nəqliyyat infrastrukturunda da böyük addımlar atılıb. Ağdam–Xankəndi–Şuşa istiqamətində 7 tunelin inşası regionun yol şəbəkəsini xeyli gücləndirib. Dəmir yolu xətləri bərpa edilir, Ağdama ilk qatar artıq yola salınıb. Bununla yanaşı, kanat yollarının tikintisi barədə də mühüm qərarlar qəbul olunub. Bütün bunlar regionun iqtisadi integrasiyasını, turizm potensialını və ümumilikdə dayanıqlı inkişafını təmin edən amillərdir.

Nəticə etibarilə, Qarabağ təkəcə işğaldan azad olunmuş torpaq deyil, həm də xalqın ümidlərinin, milli qürurunun, azadlıq uğrunda verilən qurbanların rəmzidir. Burada inşa edilən hər ev, bərpa olunan hər abidə zəfərə aparan yolun bir hissəsini əks etdirir. Qarabağda baş verən yenidənqurma prosesi təkəcə bugünün reallığı deyil, həm də gələcək nəsillərin yaddaşına əbədi həkk olunacaq tarixi mərhələdir.

caq tarixi mərhələdir.

Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Rufiz Qonaqov mövzu ilə bağlı “İki sahil”ə açıqlamasında bildirdi ki, tarixi Zəfərdən bu günə qədər Qarabağda bərpa və quruculuq istiqamətində çox genişmiqyaslı işlər görülüb: “Qısa müddət ərzində Azərbaycanın suverenliyi tam bərpa olundu, bundan sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərdə minatəmizləmə prosesi başlandı. Bu proseslə yanaşı, Füzuli də daxil olmaqla Ağdam, Ağdərə, Kəlbəcər, Laçın, Şuşa, Xankəndi, Xocavənd, Hadrut və digər bölgələrdə abadlıq və quruculuq işlərinə start verildi. Böyük Qayıdışa dair Dövlət Proqramı əsasında Prezidentin imzaladığı sərəncamla kəndlər, şəhərlərə və qəsəbələrə köç prosesi başlandı. Artıq yeni şəhərlər, qəsəbələr, kəndlər salınıb, ağıllı kənd layihələri reallaşdırılır. Zəngilanın Ağalı kəndi buna ən bariz nümunədir”.

R. Qonaqov qeyd etdi ki, 30 ildən artıq işğal altında qalmış ərazilərimizdə bu gün yenidən insan nəfəsi duyulur, soydaşlarımız öz ata-baba yurdlarına dönürlər: “Yeni iş yerləri açılır, müəssisələr, zavod və fabriklər fəaliyyətə başlayır. Eyni zamanda Qarabağ sürətlə rəngarəng, turistik bir məkana çevrilir. Qısa zaman kəsiyində Şuşa, Xankəndi, Zəngilan, Füzuli, Ağdam və digər ərazilərdə iri binalar, konqres mərkəzləri, beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi üçün zallar inşa olunur. İnsanların rahat yaşayışı üçün bütün şərait yaradılır.

Bütün bunlar Prezident İlham Əliyevin uğurlu daxili siyasəti və Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə həyata keçirilən

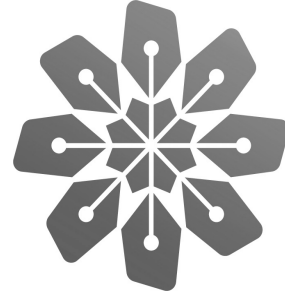
humanitar layihələrin nəticəsidir. Qarabağ bu müddət ərzində beynəlxalq tədbirlərə də ev sahibliyi edib. Prezidentin iştirakı ilə Media Forumu, XVIII İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə Toplantısı, Pakistan, İran, türkdilli ölkələrin liderlərinin, həmçinin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin dövlət başçısının, Avropanın müxtəlif ölkələrinin baş nazirlərinin səfərləri reallaşmış. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında yüksək səviyyəli görüşlər keçirilib. Bu səfərlər Qarabağın tarixən Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu bir daha təsdiq

edir”.

Həmsöhbətimiz vurğuladı ki, Azərbaycanın yaxın tarixində dönüş nöqtəsi olan 2023-cü il 19 sentyabr hadisələri dövlətin suverenliyinin tam bərpası və Qarabağın sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması ilə yadda qaldı: “Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən həyata keçirilən antiterror tədbirləri nəticəsində separatçı silahlı birləşmələr tərkisilahl edildi, qanunsuz rejim ləğv olundu və Azərbaycanın Konstitusiyaya quruluşu tam bərpa edildi. Bu qədər qısa zamanda bu qədər işin görülməsi Azərbaycanın gücünü, dövlət başçısının qətiyyətinə və iradəsinə göstərir. Prezidentin ısrarı ilə bölgədə böyük infrastruktur layihələri həyata keçirilir. Qarabağın gül-çiçəyə bürünmüş, turistik və sülh zonasına çevrilməsi hədəflənir. Bu ərazilərdən keçəcək Zəngəzur dəhlizi isə Şimalı Cənuba, Şərqi Qərbə birləşdirəcək. Vaşinqtonda imzalanmış 8 avqust 2025-ci il tarixli Birgə Bəyannamədə bu hadisə tarixi önəmli hadisə kimi qeyd olunub”.

Rufiz Qonaqovun sözlərinə görə, bütün bu proseslər Azərbaycanın suverenliyinin və müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə mühüm təsir göstərir: “Qarabağın bərpası və inkişafı istiqamətində aparılan işlər yaxın illərdə daha da genişlənəcək. Yaxın beş ildə bu bölgənin dünyanın ən gözəl guşələrindən birinə çevriləcəyi, turistlərin və xarici qonaqların əsas ünvanlarından biri olacağı gözlənilir. Artıq bu yolun mühüm hissəsi qət olunub və qarşıda daha böyük uğurlar var”.

Nigar Orucova

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

milyard metrik ton karbon qazına çatacağı proqnozlaşdırılır. Qlobal nəqliyyat emissiyaları da 2000-2022-ci illər arasında demək olar ki, 40% artıb və hazırda qlobal CO₂ emissiyasının təxminən 20%-ni təşkil edir. Bu da təqribən 6 milyard ton CO₂ deməkdir. eyni zamanda, ümumi illik 36–40 milyard ton qlobal emissiyadan söhbət gedir.

ton CO₂ havaya buraxır.

Maraqlıdır, hər il bu qədər qazın atmosfərə buraxılması nələrə səbəb olur? Qlobal təsirləri sıralasaq, iqlim dəyişikliyi və istiləşmədə əsas təsirlərdən biri CO₂-dir. Onun artması Yer kürəsində orta temperaturu yüksəldir, nəticədə qütb buzlaqları əriyir, dəniz səviyyəsi qalxır.

Ekstremal hava hadisələri baş

İldə bir gün avtomobilindən imtina et, dünyanı qoru!

Təhlükəli iqlim fəlakətlərindən sığortalanmaq ümidi insaları fərqli tədbirlər görməyə sövq edir. Gələcək onilliklərdə qalıq yanacaq istehlakının azaldılması, karbon emissiyalarının təbiətə zərər vurmaması barədə məlumatlılıq artıq global səviyyədə artır.

ÜMUMDÜNYA AVTOMOBİLSİZ GÜNÜ

22 SENTYABR

Hər il sentyabrın 22-də keçirilən Ümumdünya Avtomobilsiz Gün global karbon emissiyalarının əhəmiyyətli bir hissəsini təşkil edən motorlu nəqliyyat vasitələrinin mənfi təsirlərinə diqqəti cəlb etmək məqsədi daşıyır və insanları heç olmasa ildə bir gün avtomobil idarə etməkdən çəkinməyə təşviq edir. Bu günün qeyd edilməsindəki əsas məqsəd avtomobilsiz şəhərlərin daha sağlam və davamlı olduğuna diqqət çəkməkdir. Xüsusilə şəhər əhalisinin artması bu istehlakda əhəmiyyətli rol oynayır, eyni zamanda motorlu nəqliyyat vasitələri karbon emissiyalarına əhəmiyyətli dərəcədə “təhə” verir.

1950-ci illərin sonlarında bu məsələyə diqqəti artırmaq üçün Hollandiya və Belçikada “avtomobilsiz bazar günləri” keçirilməyə başladı. O vaxtdan bəri müxtəlif təşkilatlar müxtəlif şəhər və ölkələrdə vaxtaşırı avtomobilsiz etiraz aksiyaları təşkil ediblər. 2000-ci ildə avtomobildən istifadənin azaldılması və dayanıqlı nəqliyyat həlləri haqqında məlumatlılığın artırılması məqsədi daşıyan Carbusters hərəkatı

“Ümumdünya Avtomobilsiz Günü”nün əsasını qoydu. Günü məqsədi avtomobil emissiyalarının havanın keyfiyyətinə və iqlim dəyişikliyinə mənfi təsirini vurğulamaq və bir gün ərzində maşın istifadə etməkdən çəkindirməklə insanları avtomobillərdən mümkün qədər az istifadə etməyə təşviq etməkdir.

Hər il 4 milyondan çox insan havanın çirklənməsi ilə bağlı səbəblərdən ölür. Avtomobilsiz həyat tərzi və davamlı şəhərsalmanı dəstəkləmək üçün dünya

miqyasında müxtəlif layihələr və kampaniyalar həyata keçirən bir təşkilat olan Avtomobilsiz Şəhərlər Koalisiyası avtomobillərin emalı və istismarı üçün əhəmiyyətli maliyyə xərclərini, üstəlik təbiətə bu prosesdə vurulan zərərləri vurğulayır. motorlu nəqliyyat vasitələrinin sağlamlıq, ətraf mühit, iqlim və sosial birlik baxımından zərərli təsirləri və xərcləri barədə müəmmədi təbliğatlar aparır.

Avtomobillər təkə ən populyar və rahat nəqliyyat vasitələrindən biri deyil, həm də əhəmiyyətli dərəcədə ekoloji çirklənmə mənbəyidir. Avtomobil emissiyaları dörd əsas hava çirkləndiricisindən ibarətdir: hissəciklər, azot oksidləri, karbohidrogenlər və dəm qazı. Bu çirkləndiricilər ağciyər və ürək-damar xəstəliklərinə və ölüm hallarının artmasına səbəb ola bilər. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, havanın çirklənməsi hər il birbaşa və ya dolayı yolla təxminən 4,2 milyon insanın ölümünə səbəb olur.

Nəqliyyat həm də karbon emissiyalarını sürətlə artıran mənbədir. Qlobal nəqliyyat emissiyaları

1970-ci ildən bəri iki dəfədən çox artıb və bu artımın təxminən 80%-ni yol nəqliyyat vasitələri təşkil edir. Qlobal elektrik avtomobil satışlarının artmasına baxmayaraq, bu gün yolda olan avtomobillərin böyük əksəriyyəti hələ də atmosfərə CO₂ buraxan daxili yanma mühərriklərinə malikdir. 2000-ci ildən 2022-ci ilə qədər olan məlumatlara görə, global nəqliyyat emissiyalarının 3,2% artaraq 2022-ci ilə qədər demək olar ki, 8

Son məlumatlara görə dünyada istismar edilən - qeydiyyatdan keçmiş və hazırda istifadə olunan avtomobillərin sayı təxminən 1.6 milyard ədəd civarındadır. Bir avtomobil üçün orta hesabla 1 litr benzin yandıqda ~2.3 kq CO₂ çıxır. Orta bir minik avtomobili ildə təqribən 12–15 min km yol qət edir və təxminən 2–4 ton CO₂ buraxır. Yeni dünyada hazırda istismar olunan 1.6 milyard avtomobil birlikdə ildə təqribən 3.5–5.5 milyard

verir, dünyada daha çox qasırga, quraqlıq, sel və istilik dalğaları müşahidə olunur. Okean sularının turşuluğunun artması baş verir, CO₂ okean sularına qarışaraq dəniz canlılarının ekosistemini pozur.

Lokal təsirlərdən bəhs etsək, avtomobillərin sayının artması hava çirklənməsinin əsas səbəblərindən biridir, azot oksidləri (NO_x), karbonmonoksid (CO), hissəciklər (PM_{2.5}) insan sağlamlığına bir çox zərərli təsir göstərir. Astma, ürək-damar xəstəlikləri, ağciyər xərçəngi, allergiyalar bu səbəbdən artır. ÜST-ə görə hər il milyonlarla insan məhz avtomobil çirkliliyinin yaratdığı müxtəlif xəstəliklərdən dünyasını dəyişir.

Avtomobil çox olan böyük şəhərlərdə dumanlı, zəhərli hava təbəqəsi yaranır, görmə məsafəsi azalır, nəfəs almaq çətinləşir. Daha çox avtomobil daha çox meşənin, torpaq və su hövzələrinin zərərli qazları mənimləməsi deməkdir. Bu səbəbdən də heyvanların yaşayış mühiti daralır, biomüxtəliflik azalır.

Lalə Mehralı

Mənzil qiymətlərində dəyişiklik olacaq?

Bakıda bəzi ərazilərin yenidən qurulması layihələri diqqət çəkir. Baş nazirin son sərəncamına əsasən, Böyükşor gölü ətrafı, Heydər Əliyev və Ziya Bünyadov prospektləri, eləcə də Neft Emalı Zavodu yaxınlığında yenidənqurma işlərinə başlanacaq. Bu təşəbbüs paytaxtın inkişafı və şəhərsalma siyasəti baxımından önəmli hesab edilir. Həmçinin, layihənin mənzil bazarına təsiri də maraq doğurur.

biridir.

Bundan əlavə, paytaxtın müxtəlif ərazilərində aparılan genişmiqyaslı söküntü və yenidənqurma işləri də əmlak bazarına təsir edən mühüm faktorlar sırasındadır. Xüsusilə köhnə tikililərin sökülərək yerində yeni, çoxmərtəbəli yaşayış komplekslərinin inşa olunması həm təklifin məhdudlaşmasına, həm də vətəndaşlar arasında alternativ mənzil axtarışlarının artmasına səbəb olur. Bu da öz növbəsində bazarda qiymətlərin qalxmasına yol açır. Digər bir önəmli faktor isə ipoteka şərtlərinin əvvəlki illərlə müqayisədə daha da sadələşdirilməsi və əlçatan hala gəlməsidir. Xüsusilə gənc ailələr və ilk dəfə mənzil alan şəxslər üçün tətbiq olunan güzəştli ipoteka proqramları insanların əmlak almaq marağını artırır. Bankların daha çevik kredit siyasəti və dövlətin ipoteka fondu vasitəsilə verdiyi dəstək nəticəsində bazara daxil olan alıcı sayı xeyli artır.

Hazırda bazarda ən çox qiymət artımı müşahidə olunan ərazilər paytaxtın mərkəzi və strateji bölgələridir. Belə ki, 28 May, Elmlər Akademiyası, Nəriman Nərimanov, Nizami və İnşaatçılar metrostansiyalarının ətrafında yerləşən binalarda mənzillərin qiymətləri daha sürətlə yüksəlməkdədir. Bu ərazilər həm infrastruktur baxımından inkişaf etmiş, həm də nəqliyyat əlçatanlığına görə alıcılar arasında daha çox tələbat görən zonalar hesab olunur. Əgər cari tendensiyalar davam edərsə – yeni tələbin yüksək olması, ipoteka şərtlərinin əlverişli qalması və yenidənqurma işlərinin sürətlə getməsi – ilin sonunadək əmlak qiymətlərində artımın davam edəcəyi gözlənilir.

Arzu Qurbanlı

EKSPERT AÇIQLADI

Bəs, bu qərar mənzil bazarına necə təsir edəcək? Qiymətlərdə dəyişiklik olacaqmı, yoxsa yeni yaşayış məkanları paytaxt sakinləri üçün daha əlçatan seçimlər təqdim edəcək? Bəs bu layihə gənc ailələr üçün nə vəd edir?

Məsələ ilə bağlı əmlak məsələləri üzrə ekspert Anar Nəsirov SİA-ya açıqlamasında bildirib ki, hazırkı əmlak bazarında ötən illə müqayisədə qiymətlərdə nəzərəcarpaq artım müşahidə olunur: "Bu artımın bir neçə əsas səbəbi var və bu səbəblər bazarda aktivliyin yüksəlməsi ilə birbaşa əlaqədardır. İlk növbədə, Rusiyadan Azərbaycana qayıdan və ya müvəqqəti gələn azərbaycanlıların sayında artım baş verib. Bu şəxslərin əhəmiyyətli bir hissəsi burada uzunmüddətli yaşamaq məqsədilə və ya sərmayə məqsədilə əmlak almağa üstünlük verir. Məhz bu tendensiya, tələbin artmasına və dolayısı ilə qiymətlərin yüksəlməsinə səbəb olan əsas amillərdən

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Təhvil aktı

Biz, aşağıda imza edənlər, 30.05.1994 tarixdə, №10504 dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmış “Ruhan” Kiçik Müəssisəsinin (VÖEN) təsisçisi Məmmədov Qumşut Yusub oğlu bu aktı tərtib etməklə təsdiq edirəm ki, “Ruhan” Kiçik Müəssisəsi “Ruhan 2025” MMC-yə çevrilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəllənin 56 və 57-ci maddələrinə uyğun olaraq aşağıdakı vəzifələrin yeni yaradılmış və onun hüquqi varisi olan “Ruhan 2025” MMC-ə təhvil verilməsini və yeni təsisçinin Məmmədov Qumşut Yusub oğlu olması barəsində aşağıdakı hərəkətləri apardım:

1. “Ruhan” Kiçik Müəssisəsi-nin borclular və kreditorlar qarşısında öhdəlikləri, mühasibat balansında əksini tapmış əsas vəsaitlər, azqiyətlilər, dövriyyədə olan pul vəsaitləri və digər əmlak “Ruhan 2025” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinə təhvil verildi.

2. “Ruhan” Kiçik Müəssisəsi-nə məxsus olan onun əmlakı, əmlak hüquqları, şəxsi qeyri-əmlak hüquqları, digər təşkilatların nizamnamə kapitalında və əmlakında iştirak payları, icazələri və lisenziyaları, borcları və öhdəlikləri yeni yaradılmış və hüquqi varisi olan “Ruhan 2025” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinə keçir.

3. “Ruhan” Kiçik Müəssisəsi-nə təsis sənədləri Azərbaycan Respublikasının

İqtisadiyyat Nazirliyinin Dövlət Vergi Xidməti Milli Gəlirlər Baş İdarəsinin Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsində dövlət qeydiyyatına alındığı gündən “Ruhan 2025” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti “Ruhan” Kiçik Müəssisəsi-nin hüquq və vəzifələri üzrə hüquqi varisi hesab edilir.

4. “Ruhan” Kiçik Müəssisəsi -nin “Ruhan 2025” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinə çevrilməsi ilə əlaqədar olaraq mətbuatda elan verilsin.

TƏHVİL VERDİLƏR:

“Ruhan” Kiçik Müəssisəsi-nin təsisçisi: Məmmədov Qumşut Yusub oğlu
Təsisçilərin imzası və hüquqi şəxsə məxsus olan möhür

TƏHVİL ALDILAR:

“Ruhan 2025” MMC təsisçiləri:
Məmmədov Qumşut Yusub oğlu
Təsisçilərin imzası
Bakı, 26.08.2025

Baş redaktor: Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000

“Formada qalmaq istəyirsinizsə beyninizi aldadaın” - Diyetoloqdan açıqlama

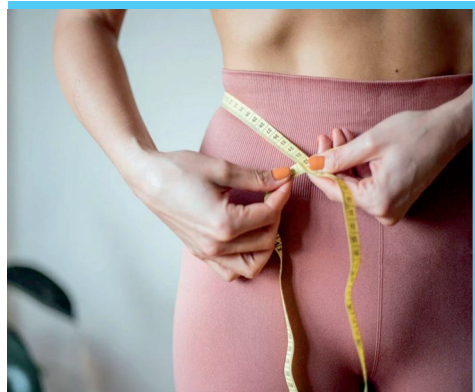
“Bədən həmişə enerji ehtiyatlarını qorumağa çalışır və kaloriləri daha çox yandırmaqda aclıq signalı verir. Onun sözlərinə görə, bu vəziyyətin öhdəsindən strateji qidalanma ilə gəlmək mümkündür. Semiryadov qeyd edir ki, çox insanın toxluq signalı pozulub, buna görə də bəzən hətta sağlam qidalara yesən belə artıq yemək istəyi yaranır. Dietoloq yeməyə əvvələt, balıq və ya paxlalı məhsullarla başlamağı tövsiyə edir, çünki protein daha uzun həzm olunur və toxluq hissi tez yara-
dır. Tədqiqatlar göstərir ki, yüksək proteinli pəhriz aclığı 16 faiz azaldır və toxluq hissi-
ni 25 faiz artırır.

Mədə yalnız kaloriyə deyil, həm də

yeməyin həcminə reaksiya verir: “Tərəvəz və ya azkalorili şorba əlavə etmək mədəni doldurur və artıq yeməyin qarşısını alır”.

Diyetoloq beyni “aldatmağı” məsləhət görüb: “Qoz, fındıq, nar, lobya və alma kimi məhsulları çeynəmək uzun müddət toxluq signalı verir və kalori qəbulunu azaldır. Vərdişlər üzərində işləmək də vacibdir. Məsələn, hər gün eyni vaxtda yemək aclığı azaltmağa kömək edir, alma sirkəsi isə toxluq hissi artırır və qan şəkərini stabilləşdirir”.

Semiryadov qeyd edib ki, aclığı nəzarətdə saxlamaq həm ömür uzunluğunu artırır, həm də bir çox ciddi xəstəliklərin riskini azaldır.

Diyetoloq aclığı idarə etməyin yollarını açıqlayıb.

Milli.Az xəbər verir ki, dietoloq Dmitri Semiryadov çox insanın arıqlamağa çalışarkən davamlı aclıq hissi ilə üzləşdiyini bildirib.